

La Cuarta Filípica de Demóstenes: nueva edición crítica

Felipe G. HERNÁNDEZ MUÑOZ

Universidad Complutense de Madrid
fhmunoz@filol.ucm.es

A Ignacio Rodríguez Alfageme

Recibido: 28-11-2014

Aceptado: 18-12-2014

RESUMEN

Presentamos una nueva edición crítica de la *Cuarta Filípica* de Demóstenes, en la que por primera vez incorporamos sistemáticamente el testimonio de un buen número de manuscritos *recentiores*, especialmente hispánicos, además del de las ediciones aldinas.

Palabras clave: *Cuarta Filípica*, Demóstenes, edición, *recentiores* (*hispanici*), aldinas.

ABSTRACT

We present a new critical edition of Demosthenes' *Fourth Philippic*. For the first time, we incorporate systematically the evidence of a significant number of *recentiores*, especially Hispanici, besides the Aldine editions.

Keywords: *Fourth Philippic*, Demosthenes, edition, *recentiores* (*hispanici*), Aldine.

Cerramos la serie de las *Cuatro Filípicas*, que hemos venido publicando en los últimos años¹, con la última, la *Cuarta* (or. 10), un discurso sobre el que todavía persisten dudas de autenticidad. Lo más probable es que la pieza no haya salido tal como la conservamos de la propia mano de Demóstenes, sino que alguien, en fecha posterior, pero antigua, la haya configurado así en una especie de compilación razonablemente coherente de distintos fragmentos demosténicos. En ese sentido, el discurso es también demosténico, pero en grado diferente al resto de las *Filípicas*².

¹ La *Primera Filípica* se publicó en el volumen colectivo *La tradición y la transmisión de los oradores y rétores griegos – Tradition and Transmission of greek Orators and Rhetors*, Berlin 2012, 129-146. Después, en las páginas de esta misma revista, aparecieron la *Segunda* (CFC [g] 2013, 23, 307-319) y la *Tercera* (2014, 24, 369-392). Queremos, por ello, mostrar nuestro sincero agradecimiento a su Director durante estos años, el prof. Ignacio Rodríguez Alfageme.

² Como concluía Antonio López Eire, lo que hoy parece verosímil es admitir la autenticidad más del estilo que de la obra en sí, «que no es sino el resultado del cosido de abigarrados retazos, salidos —eso sí—

Nuestro objetivo prioritario en la edición del discurso ha sido el mismo que en las *Filípicas* precedentes: incorporar por primera vez en su aparato crítico un número importante de *recentiores*, especialmente de los conservados en nuestro país, así como el testimonio de las ediciones aldinas³. Nuestro deseo sería contribuir así a un mejor conocimiento de la complicada tradición textual demosténica y a poner en valor el testimonio de unos manuscritos a menudo olvidados.

En cuanto a la relación textual de estos *recentiores* entre sí o con los *veteres* demosténicos, vamos a seguir las líneas generales de algunos trabajos recientemente publicados⁴ para intentar establecer unas tendencias dominantes que no pretenden ocultar el alto grado de *contaminatio* -y confusión- a veces existente⁵.

En primer lugar, es destacable la relación que puede observarse entre el *vetus A* y los *recentiores M d C*, como lo prueban algunos añadidos comunes, mismo orden de palabras y otras coincidencias textuales. Apuntamos siempre algunos pasajes, sin ánimo de exhaustividad⁶:

Añadidos:

- 10.2 πλῆθός <έστιν> *A M d C*⁷
 10.18 δι' <αυτό γε> τοῦθ' ἅπαντες (cum G^{ms})
 10.58 <τὸ αἴτιον> τὸν
 10.70 ἔροιτό <σε>

del cálamo de Demóstenes» (*Demóstenes, Discursos políticos*, I, Madrid 1980, 234-5). Una bibliografía sobre ésta y otras cuestiones del discurso puede encontrarse en nuestro *Demóstenes, Discursos ante la Asamblea*, Madrid 2008, 74.

³ Se ha realizado en el marco del proyecto de investigación titulado «Manuscritos griegos en España y su contexto europeo», ref. FFI2011-25805, y ha sido maquetada con el programa «TeX» por Juan Manuel Macías Chaín. Como en el caso de las *Filípicas* anteriores, también ésta se siente deudora de la de M. Dilts (*Demosthenis orationes*, vol. I, Oxford 2002), pionera en incluir el testimonio de algunos manuscritos *recentiores*.

⁴ «Para una genealogía de los manuscritos griegos de la *Tercera Filípica* conservados en España», en el vol. colectivo *Ágalma. Homenaje al Prof. Manuel García Teijeiro*, Valladolid 2014, 497-502; «The transmission of the demosthenic Text: Open Issues», en *Demosthenica libris manu scriptis tradita*, Wien 2014, 145-164, especialmente 147 ss., pero sobre todo en «Notas sobre el *vetus* demosténico *A* y su relación con algunos *recentiores* conservados dentro y fuera de España: la *Cuarta Filípica*», en *Manipulus studiorum en recuerdo de la Prof.ª Ana M.ª Aldama*, Madrid 2014, pp. 511-516, que seguimos de cerca.

⁵ Por lo que toca a los manuscritos hispánicos, es escasa la información genealógica que hay en D. Irmer, *Zur Genealogie der jüngeren Demostheneshandschriften. Untersuchungen an den Reden 8 und 9*, Hamburg 1972.

⁶ El primer número se refiere al discurso (10 = or. 10, *Cuarta Filípica*) y el segundo al párrafo en cuestión.

⁷ Por razones de economía en el uso de la siglas, siempre se aludirá implícitamente al grupo o subgrupo de manuscritos al que en cada apartado nos estemos refiriendo, que sólo se mencionará de forma explícita, con siglas, en el primer pasaje considerado o cuando pueda haber alguna ambigüedad o se añada la información de algún códice suplementario.

Orden de palabras:

- 10.62 αὐτῶ παρασχεῖν
 10.67 Πυλαίαν αὐτοῖς
 10.76 φαύλως ἔχειν πάντα

Otros cambios:

- 10.27 δ] ἄ *A M d C*
 10.46 πᾶσι] ἀεὶ⁸
 10.49 ἄνδρες om.
 10.61 ἡμᾶς] αὐτοὺς ἡμᾶς
 10.63 ἐσομένου] ὄντος

No obstante, los tres *recentiores* también ofrecen lecturas comunes que no están en *A*, lo que nos permitiría hablar de un grupo, o subgrupo, propio *M d C*:

- 10.5 πλείστῳ] μεγίστῳ *A* : πλείστῳ καὶ μεγίστῳ (*conflatio*) *M d C*
 10.30 τοῖς ἄλλοις <ἀνθρώποις>
 10.41 τίς] εἷς (cum *K*): εἷς τις coni. Reiske (se trataría de una *conflatio* entre las dos lecturas transmitidas)
 10.62 ἀπάντων om.
 10.66 ὑμῖν] ἡμῖν (por itacismo)

Y, más concretamente, dentro también de este grupo parecen vincularse de manera más estrecha los dos *recentiores* hispánicos *M d*:

- 10.8 εἰρήνην] εἰρημένην *A* : εἰρήνην εἰρημένην (*conflatio*) *M d*
 10.11 ἀκοῦσαι... χρή om. (por homoeot. πρὶν-ποιεῖν)
 10.13 τούτοις τοσοῦτοις οὖσιν] τούτοις τοιοῦτοις *AC*: τούτοις τοιοῦτοις καὶ τοσοῦτοις (*conflatio*) *M d*⁹
 10.20 πράγματα] χρήματα
 10.26 ποῖ] μέχρι ποῖ
 10.27 ἀνθρώπων om.
 10.36 ἀπόρων] εὐπόρων (*M^a d^a*)
 10.49 καὶ om.
 10.54 <τᾶλλα> λέξω
 10.55 τῶν] τοῦ
 10.56 οἱ <δὴ>
 10.56 δ' εἶναι] δὲ <δεῖ> εἶναι
 10.57 ἐφ'] ὑφ'
 10.62 ὑμῖν] ἡμῖν <τε>

⁸ Tal vez por una confusión en unciales ACI-AEI, que haría remontar el error a fecha antigua.

⁹ La relativa frecuencia del fenómeno de la *conflatio* sugiere la existencia de un importante grado de *contaminatio* en la tradición textual demosténica.

- 10.62 ὑμεῖς] ἡμεῖς ($M^a d^a$)
 10.70 αἰρεῖ] αἰρεῖν ($M^a d^a$)
 10.72 <μη> πράττειν ($M^{s.1} d^{s.1}$)¹⁰
 10.75 λέγεται] λέγετε (cum p^a)

Pero a veces también ocurre que el manuscrito *C* se separa del subgrupo *M d C* para ofrecer coincidencias exclusivas con *A*:

- 10.9 ἐνεδείξασθε] ἐπεδείξασθε *A C*
 10.13 τούτοις τοσοούτοις] τούτοις τοιούτοις
 10.15 δὴ τοῦτο] διὰ τοῦτο
 10.18 οὐδενὸς ὑμῶν] οὐδενὸς ἡμῶν
 10.30 βεβουλεῦσθαι] βουλεῦεσθαι
 10.33 ἀπάντων om.
 10.37 οὐδὲ] οὔτε
 10.41 τούτους] τούτοις
 10.47 ἧς ὑμῖν] ἧς ἡμῖν
 10.50 τῆς om.
 10.54 μηδὲν] μηδένα
 10.62 ὑμῶν οὐ om.
 10.64 τὰ om.
 10.69 βαρβάρους <γέγονεν>

El resto de *recentiores*, incluidos los hispánicos y la edición aldina¹¹, parece situarse en la órbita de *F Y*; es decir, hablamos de un grupo *F Y B b E G H p q Al*, con presencia en él de mismos añadidos, orden de palabras y otros cambios compartidos:

Añadidos:

- 10.23 ἴσως <ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι> *F Y B b E G H p q Al*
 10.28 ἔχει <γε>
 10.42 ποιεῖν <ἄν>
 10.56 οἱ <γε>
 10.58 <ἅπαντ' > ἀναθεῖναι (E^a)
 10.60 <τήν> βοήθειαν
 10.61 πρότερον <ῆ> (*praeter Al*: πρότερον <πρὶν ῆ>)

¹⁰ La pretendida relación entre *M d* también se prueba por la presencia de las mismas lecturas *ante* y *post correctionem*.

¹¹ Habría que hablar más bien de ediciones aldinas, en plural, porque hay dos con cambios textuales y no sólo tipográficos entre ellas, más un apéndice de variantes encontradas en otros manuscritos, añadido al final de ambas por los mismos editores, como se deja constancia en nuestro *conspectus siglorum*:

Al1: Primera (Venecia, 1504)

Al2: Segunda (Venecia, ca. 1520)

Al: *consensus* Al1-Al2

Var : *Appendix variorum*

Orden de palabras:

- 10.23 ὑμεῖς νῦν
10.51 ἅπασιν ὁμοίως

Otros cambios:

- 10.6 μεθ' ἡμῖν] μεθ' ὑμῶν
10.19 δέον ὑμᾶς] δέον ἡμᾶς
10.22 ποτὲ] πώποτε
10.23 ἄν om.
10.23 φροντίσαι] φροντίσει
10.30 ἠθέλετε] ἠθελήσατε
10.51 μὲν ἡμῖν] μὲν ὑμῖν
10.56 δ' εἶναι] δὲ δεῖ
10.56 κωλύειν] κωλύσειν (κελύσειν sic A11)

Dentro de este grupo de *recentiores* relacionados con *F Y*, los hispánicos *E G* parecen constituir un subgrupo propio:

- 10.33 καὶ] καὶ δὴ *F Y E G* (*E^aG^a*)
10.35 πάντων] πάντα (*E^{s.1}G^{s.1}*)
10.47 ἕτερος] ὁ Φίλιππος (*E^{s.1}G^{s.1}* cum *p^{s.1}q^a*)
10.49 κεκήλησθε] ἠπάτησθε (*E^{s.1}G^{s.1}*) = Schol. Demosthen. (*Y*)
10.54 ἕτεροι] οἱ προδότες καὶ ὁ Φίλιππος (*E^{s.1}G^{s.1}* cum *p^{yp}*) = Schol. Demosthen. (*Y*)¹²

En conclusión, los manuscritos *M d C* parecen mostrar una interesante relación con el *vetus* demosténico *A*, mientras que el resto de *recentiores* considerados, y las ediciones aldinas, la presentan con los *veteres* *F Y*, aunque *b* también se vincula puntualmente en algunos pasajes con el *vetus* *S*, producto todo ello de la «contaminación» a la que ya nos hemos referido.

CONSPECTUS SIGLORUM

Codices vetustissimi:

- A:* Monac. Gr. 485, s. x
F: Marc. Gr. 416, s. x
S: Paris. Gr. 2934, s. x
Y: Paris. Gr. 2935, s. x

¹² Por último, es también llamativa la asociación exclusiva del *vetus* *S* con el *recentior* hispánico *b* en algunos pasajes:

- 10.20 αὐτὸν οὐδὲν ἄλλ' οἶμαι] οἶμαι οὐδὲν ἄλλο *S* (*S^{yp}*) *b*
10.31 ἀπὸ ταυτομάτου] ἀπ' αὐτομάτου
10.42 τοὺς... εὐπόρους] τοῖς... εὐπόροις
10.63 ἕξω <τῶν>

Codices recentiores:

b: Salm. M 231, s. xv
d: Escor. Σ.III.12, s. xv ex., quem partim scripsit C. Lascaris
E: Escor. R.I.20, s. xiv
G: Escor. Φ.II.1, s. xv-xvi
H: Hispal. 330-155-1, s. xvi, quem scripsit T. Bitzimanos
M: Matrit. BN 4647, quem scripsit C. Lascaris (a. 1486)
ñ: consensus codicum hispanorum bEGHMD

B: Monac. Gr. 85, s. xiii
C: Malatest. 29.3, s. xv, quem scripsit J. Rossos
Fj: Laur. Plut. 59.10, s. xv
k: Paris. Gr. 2998, s. xiii-xiv
L: Laur. Conv. Soppr. 136, s. xiii-xiv
O: Brux. Bibl. Reg. 11294-5, s. xv
p: Paris. 2938, quem partim scripsit A. Damilas (a. 1480)
q: Malatest. 27.1, s. xiii
T: Paris. Gr. 2940, s. xiii
Vf: Palat. Gr. 142, s. xv-xvi

Editiones Aldinae:

A11: Prima (Venetiis, 1504)
A12: Secunda (Venetiis, ca. 1520)
Al: consensus A11-A12
Var: Appendix variorum

*Papyri*¹³:

P 43: P. Harris. 43, s. ii p. C. ex.
P 71/10-13: PSI inv. CNR 71/10-13, s. iii p. C.

Compendia (supra lineam posita):

s.l.: supra lineam
 a : ante correctionem
 c : post correctionem
 mg : in margine
 γρ: *gráphetai* vel sim.

Auctores:

An. Gr.: Anecdota Graeca (ed. I. Bekker)
Aristid.: Aristides, Libri rhetorici II (ed. G. Schmidt)

¹³ Al igual que en el caso de la *Tercera Filípica*, también en la *Cuarta* puede constatarse una relativa escasez de papiros conservados, pero aquí no se trataría de una cierta «censura» de tipo político, como puede ocurrir en la transmisión de la *Tercera*, según apuntamos en nuestra edición anterior, sino más bien filológica o literaria, por sospechas desde antiguo sobre su autenticidad demosténica.

Did.: Didymus, *In Demosthenem commenta* (ed. L. Pearson – S. Stephens)
 Hermog.: Hermogenes, *Rhetorica* (ed. H. Rabe)
Index. Lamb.: Editio demosthenica Lambini (Parisiis, a. 1570)
Phil. Lex.: *Philippikôn Rhetorikâi Léxeis* (ed. J. Kazazis)
 Prisc.: Priscianus, *Institutionum grammaticarum libri XIII-XVIII* (ed. M. Hertz)
 Schol. D.: Scholia Demosthenica (ed. M. Diltz)
 Stob.: Johannes Stobaeus (ed. C. Wachsmuth – O. Hense)

TESTIMONIA

El primer número se refiere al párrafo demosténico que, total o parcialmente, luego ha sido citado por otros autores, papiros o escolios (citados estos últimos por la edición de M. Diltz, *Scholia Demosthenica*, Stuttgart 1983-1986), con alguna importancia para la *constitutio textus*:

Phil. IV

1: Aristid. 63.12; Hermog. 316.15, 318.25; *Phil. Lex.*
 5: *Index Lamb.*
 6: *Phil. Lex.*
 7: Stob. 4.1.69
 10: Prisc. 342.22
 11: *An. Gr.* 159.18
 12: Hermog. 177.14
 24: Aristid. 42.13
 33: Did. 6.3
 34: Did. 6.66, 8.5
 35: Did. 8.32; *Index Lamb.*
 41: Stob. 4.1.71
 43: Did. 9.9; *Phil. Lex.*
 45: Stob. 4.1.78
 46: Hermog. 270.15, 271.4; Aristid. 43.10
 51: *Phil. Lex.*
 70: Did. 9.38
 73: Hermog. 195.10, 261.15

PAPYRI DEMOSTHENICI

Phil. IV

11-12: P. Harris. 43
 43-46: PSI inv. CNR 71/10-13

SCHOLIA DEMOSTHENICA

Phil. IV

22: 150.15

33-34: 153.5

49: 157.12

54: 157.16

73: 157.22; 198 b (ad. or. 24.99)

PHILIPPICA IV

(1) Καὶ σπουδαῖα νομίζων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ ὧν βουλευέσθε, καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει, πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ἃ νομίζω συμφέρειν. Οὐκ ὀλίγων δ' ὄντων ἀμαρτημάτων οὐδ' ἐκ μικροῦ χρόνου συνειλεγμένων, ἐξ ὧν φαύλως ταῦτ' ἔχει, οὐδέν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πάντων δυσκολώτερον εἰς τὸ παρὸν ἢ ὅτι ταῖς γνώμαις ὑμεῖς ἀφειστήκατε τῶν πραγμάτων, καὶ 5 τοσοῦτον χρόνον σπουδάζετε ὅσον ἂν κάθησθε ἀκούοντες ἢ προσαγγεληθῆ τι νεώτερον, εἴτ' ἀπελθὼν ἕκαστος ὑμῶν οὐ μόνον οὐδὲν φροντίζει περὶ αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ μέμνηται. (2) Ἡ μὲν οὖν ἀσέλγεια καὶ πλεονεξία, ἣ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους Φίλιππος χρῆται, τοσαύτη τὸ πλῆθος ὅσῃν ἀκούετε· ὅτι δ' οὐκ ἔνι ταύτης ἐκείνον ἐπισχεῖν ἐκ λόγου καὶ δημηγορίας οὐδεὶς ἀγνοεῖ δῆπου. καὶ 10 γὰρ εἰ μὴδ' ἀφ' ἐνὸς τῶν ἄλλων τοῦτο μαθεῖν δύναται τις, ὡδὶ λογισάσθω. ἡμεῖς οὐδαμῶς πώποτε, ὅπου περὶ τῶν δικαίων εἰπεῖν ἐδέξησεν, ἠτήθημεν οὐδ' ἀδικεῖν ἐδόξαμεν, ἀλλὰ πάντων πανταχοῦ κρατοῦμεν καὶ περιέσμεν τῷ λόγῳ. (3) Ἄρ' οὖν διὰ τοῦτ' ἐκείνῳ φαύλως ἔχει τὰ πράγματα, ἢ τῇ πόλει καλῶς; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἐπειδὴν γὰρ ὁ μὲν λαβὼν μετὰ ταῦτα βαδίζει τὰ ὄπλα, πᾶ- 15 σιν τοῖς οὖσις ἐτοιμῶς κινδυνεύσων, ἡμεῖς δὲ καθώμεθα εἰρηκότες τὰ δίκαια, οἱ δ' ἀκηκόοτες, εἰκότως, οἴμαι, τοὺς λόγους τὰ ἔργα παρέρχεται, καὶ προσέχουσιν ἅπαντες οὐχ οἷς εἴπομέν ποθ' ἡμεῖς δικαίους ἢ νῦν ἂν εἴπομεν, ἀλλ' οἷς ποιοῦμεν. ἔστι δὲ ταῦτα οὐδένα τῶν ἀδικουμένων σώζειν δυνάμενα· οὐδὲν γὰρ δεῖ πλείω περὶ αὐτῶν λέγειν. (4) τοιγάρτοι διεστηκότων εἰς δύο ταῦτα τῶν 20 ἐν ταῖς πόλεσι, τῶν μὲν εἰς τὸ μήτε ἄρχειν βία βούλεσθαι μηδενὸς μήτε δουλεύειν ἄλλῳ, ἀλλ' ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐξ ἴσου πολιτεύεσθαι, τῶν δ' εἰς τὸ ἄρχειν μὲν τῶν πολιτῶν ἐπιθυμεῖν, ἐτέρῳ δ' ὑπακούειν, δι' ὅτου ποτὲ ἂν οἴωνται τοῦτο δυνήσεσθαι ποιῆσαι, οἱ τῆς ἐκείνου προαιρέσεως, οἱ τυραννίδων καὶ 25 δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες, κεκρατήκασι πανταχοῦ, καὶ πόλις δημοκρατουμένη βεβαίως οὐκ οἶδ' εἴ τις ἐστὶ τῶν πασῶν λοιπῇ πλὴν ἢ ἡμετέρα. (5) καὶ κεκρατήκασιν οἱ δι' ἐκείνου τὰς πολιτείας ποιοῦμενοι πᾶσι ὅσοις πράγματα

(1) 1 περὶ ὧν βουλευέσθε post πόλει Aristid. : περὶ ὧν βουλευέσθε (ἐφ' ἃ παρελήλυθα) post πόλει Hermog. (316) : om. Hermog. (318) 4 ἐστ' A 4-5 δυσκολώτατον AF^aYBOñCp^q Phil. Lex. 6 ἦ] εἰ EG : ἦν YB^{s.1}.MdCpAl παραγγεληθῆ FE^aG^a (2) 9 αἰεὶ χρῆται Φίλιππος Md, cf. 21.1 πλῆθος (ἐστίν) AMdC 11 δύνατο F^cEGp 12 οὐδ' οὐκ A (3) 14 ταῦτ' F^aYBMp^qAl ἐκείνῳ (μὲν) AY^cMdCq^{s.1}. τῇ δὲ πόλει Y^cMdHq^{s.1}. 16 καθήμεθα S^cAY^cE^cG^c MdCq (οἱ μὲν) εἰρηκότες S^cAFYñCp^qAl 17 τὰ ἔργα τοὺς λόγους AFYñCp^q διέρχεται F^aY^cB^aEG^a 18 (ἂν) εἴπομεν A : (ἂν) εἴπομεν M (4) 20 δύο (μέρη) FYBñCp^qAl 23 ποτὲ SA 24 -σθε E^aG^a 26 εἴ τις] ἦτις b^a ὑμ- FYBbEGHrAl

πράττεται, πρώτῳ μὲν πάντων καὶ πλείστῳ τῷ τοῖς βουλομένοις χρήματα λαμβάνειν ἔχειν τὸν δώσοντα ὑπὲρ αὐτῶν, δευτέρῳ δὲ καὶ οὐδὲν ἐλάττουι τούτου τῷ δύναμιν τὴν καταστρεψομένην τοὺς ἐναντιουμένους αὐτοῖς ἐν οἷς ἂν αἰτήσωσι χρόνοις παρεῖναι. (6) ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον τούτοις ὑπολειπόμεθα, 5 ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' οὐδ' ἀνεγερθῆναι δυνάμεθα, ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν ἢ τι φάρμακον ἄλλο τοιοῦτον εἰκάμεν ἀνθρώποις· εἶτ', οἶμαι, (δεῖ γάρ, ὡς ἐγὼ κρίνω, λέγειν τάληθῆ) οὕτω διαβεβλήμεθα καὶ καταπεφρονήμεθα ἐκ τούτων ὥστε τῶν ἐν αὐτῷ τῷ κινδυνεύειν ὄντων οἱ μὲν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἡμῖν ἀντιλέγουσιν, οἱ δὲ ὑπὲρ τοῦ ποῦ συνεδρεύουσιν, τινὲς δὲ καθ' 10 αὐτοὺς ἀμύνεσθαι μᾶλλον ἢ μεθ' ἡμῶν ἐγνώκασιν.

(7) Τοῦ χάριν δὴ ταῦτα λέγω καὶ διεξέρχομαι; οὐ γὰρ ἀπεχθάνεσθαι μὰ τὸν Δία καὶ πάντας τοὺς θεοὺς προαιροῦμαι. ἴν' ὑμῶν ἕκαστος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο γνῶ καὶ ἴδῃ, ὅτι ἢ καθ' ἡμέραν ῥαστώνῃ καὶ ῥαθυμῖα, ὥσπερ τοῖς ἰδίῳ βίοις, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν οὐκ ἐφ' ἐκάστου τῶν ἀμελουμένων 15 ποιεῖ τὴν αἴσθησιν εὐθέως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαντᾷ. (8) ὁρᾶτε Σέρριον καὶ Δορίσκον· ταῦτα γὰρ πρώτον ὀλιγωρήθη μετὰ τὴν εἰρήνην, ἃ πολλοῖς ὑμῶν οὐδὲ γνώριμα ἐστὶν ἴσως. ταῦτα μέντοι τότε ἐαθέντα καὶ παροφθέντ' ἀπώλεσε Θράκη καὶ Κερσοβλέπτην, σύμμαχον ὄντα ὑμῶν. 20 πάλιν ταῦτ' ἀμελούμενα ἰδὼν καὶ οὐδεμιᾶς βοηθείας τυγχάνοντα παρ' ὑμῶν κατέσκαπτε Πορθμόν, καὶ τυραννίδα ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς ἐπετείχισεν ὑμῖν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ. (9) ταύτης ὀλιγωρουμένης, Μέγαρον ἐάλω παρὰ μικρόν. οὐδὲν ἐφροντίσατ' οὐδ' ἐπεστράφητ' οὐδὲν τούτων, οὐδ' ἐνεδείξασθε τοῦθ' ὅτι οὐκ ἐπιτρέφετε τοῦτο ποιεῖν αὐτῷ· Ἀντρώνας ἐπρίατο καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τὰ ἐν Ὀρεῷ πράγματα εἰλήφει. (10) πολλὰ δὲ καὶ παραλείπω, Φεράς, τὴν ἐπ' 25 Ἀμβρακίαν ὁδόν, τὰς ἐν Ἥλιδι σφαγὰς, ἀλλὰ μυρία· οὐ γὰρ ἴν' ἐξαριθμήσωμαι τοὺς βεβιασμένους καὶ τοὺς ἡδικημένους ὑπὸ Φιλίππου, ταῦτα διεξήλθον, ἀλλ' ἵνα τοῦθ' ὑμῖν δείξω, ὅτι οὐ στήσεται πάντα ἀνθρώπους ἀδικῶν, τὰ δ' ὑφ' αὐτῷ ποιούμενος Φίλιππος, εἰ μὴ τις αὐτὸν κωλύσει.

(5) 1 πλείστῳ] μεγίστῳ A : πλείστῳ καὶ μεγίστῳ MdC (conflatio) τοὺς βουλομένους SAFYñCpqAl : corr. *Index Lamb.* 2 αὐτῶν SAFYñCpqAl : corr. Bekker 4 αἰτήσωσι A (6) 4 ὑπολειπόμεθα S^FYBñpAl1 : ἀπολειπόμεθα AF^CCqAl2Var 9 συνεδρεύουσιν AE^aG^aC *Phil. Lex.* 9–10 (καὶ) καθ' ἑαυτοὺς AFYñCpq, fort. recte 10 ὑμῶν FYBbEGHrpqAl (7) 12 τοὺς θεοὺς SFYñCpqAl, cf. *or.* 9.54, *pace or.* 23.188; 25.13 (ἀλλ') ἴν' AFYñCpq 13 ἴδῃ Sñp 14 καὶ] κὰν AEG 14–15 ἐφ'...αἴσθησιν om. Stob. ἐφ'] ἀφ' FYBbE^aHrpAl (8) 17 εἰρήνην] εἰρημένην A : εἰρήνην εἰρημένην Md (conflatio) τότε om. S^a 18 ὄντα (ένα) FB ἡμῶν MdC 20 κατέσκαπτε S^aFYBHMdpqAl : κατέσκαπται S^cAC : κατέσκαψε Auger : κατέσκαπτο EG^a ἀπετείχισεν p (9) 22 οὐδὲν] (ἐπ') οὐδενὶ AEGMdCp ἐπεδείξασθε AC 23 ταῦτα ποιεῖν AF^cMdC (10) 26 διεξελέλυθον Md 27 ἐπιδείξω AEGMdCp 28 ὑφ' ἑαυτὸν Prisc. αὐτὸν] αὐτῶν b κωλύσει S^aA

(11) Εἰσὶν δέ τινες οἳ πρὶν ἀκοῦσαι τοὺς ὑπὲρ τῶν πραγμάτων λόγους εὐθέως εἰώθασιν ἐρωτᾶν ‘τί οὖν χρή ποιεῖν;’ οὐχ ἵνα ἀκούσαντες ποιήσωσι (χρησιμώτατοι γὰρ ἂν ἦσαν ἀπάντων), ἀλλ’ ἵνα τοῦ λέγοντος ἀπαλλαγῶσιν. δεῖ δ’ ὅμως εἰπεῖν ὅτι χρή ποιεῖν. πρῶτον μὲν, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο παρ’ ὑμῖν αὐτοῖς βεβαίως γινῶναι, ὅτι τῇ πόλει Φίλιππος πολεμεῖ καὶ τὴν εἰρήνην λέλκεν, καὶ κακόνους μὲν ἐστὶ καὶ ἐχθρὸς ὅλη τῇ πόλει καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει, προσθήσω δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει θεοῖς, οἵπερ αὐτὸν ἐξολέσειαν, οὐδεὶ μὲντοι μᾶλλον ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ οὐδ’ ἐπιβουλεύει, καὶ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲν τῶν πάντων ἢ πῶς ταύτην καταλύσει. (12) καὶ τοῦτ’ ἐξ ἀνάγκης τρόπον τινα νῦν γε δὴ ποιεῖ. λογιζέσθε γάρ. ἄρχειν βούλεται, τούτου δ’ ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπέιληφεν ὑμᾶς. ἀδικεῖ πολὺν χρόνον ἤδη, καὶ τοῦτ’ αὐτὸς ἄριστα σύνοιδεν αὐτῷ· οἷς γὰρ οὖσιν ὑμετέροις ἔχει [χρησθαι], τούτοις ἅπαντα τὰ ἄλλα βεβαίως κέκτηται· εἰ γὰρ Ἀμφίπολιον καὶ Ποτειδαίαν προεῖτο, οὐδ’ ἂν ἐν Μακεδονίᾳ μένειν ἀσφαλῶς ἐδύνατο. (13) ἀμφοτέρω οὖν οἶδε, καὶ αὐτὸν ὑμῖν ἐπιβουλεύοντα καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους· εὖ φρονεῖν δ’ ὑμᾶς ὑπολαμβάνων μισεῖν αὐτὸν ἠγείται. πρὸς δὲ τούτοις τοσοῦτοις οὖσιν οἶδεν ἀκριβῶς ὅτι, οὐδὲ ἂν ἀπάντων τῶν ἄλλων γένηται κύριος, οὐδὲν ἔστ’ αὐτῷ βεβαίως ἔχειν, ἕως ἂν ὑμεῖς δημοκρατήσθε, ἀλλ’ ἂν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα (πολλὰ δ’ ἂν γένοιτ’ ἀνθρώπων), ἤξει πάντα τὰ νῦν βεβιασμένα καὶ καταφεύζεται πρὸς ὑμᾶς. (14) ἐστὲ γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεονεκτήσαι καὶ κατασχεῖν ἀρχὴν εὖ πεφυκότες, ἀλλ’ ἕτερον λαβεῖν κωλύσαι καὶ ἔχοντα ἀφελέσθαι καὶ ὅλως ἐνοχλήσαι τοῖς ἄρχειν βουλομένοις καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξελέσθαι δεινοί. οὐκ οὖν βούλεται τοῖς αὐτοῦ καιροῖς τὴν παρ’ ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐφεδρεύειν, οὐ κακῶς οὐδ’ ἀργῶς ταῦτα λογιζόμενος. (15) πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο δεῖ, ἐχθρὸν ὑπειληφέναι τῆς πολιτείας καὶ τῆς δημοκρατίας ἀδιάλλακτον ἐκείνον, δεύτερον δὲ εἰδέναι σαφῶς ὅτι πάνθ’ ὅσα πραγματεύεται καὶ κατασκευάζεται νῦν, ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν παρασκευ-

(11) 1–2 ἀκοῦσαι...χρή] om. Md 2 χρή] δεῖ C 6 καὶ post ἐστὶ om. Y^a 9 ἀπάντων FYBbEHMdCpqAl om. G ὅπως AFYñCpq An. Gr. : ὅ[Π43 καταλύση SAMdCpq^a (12) 10 νῦν γε δὴ] νῦν γε ἂν S^a : νυνὶ δὴ AC ποιῶ S βούλ[εται τῶν Ἑλλή]ω[ν] Π43 11 ἤδη χρόνον AFYñCpq, fort. recte, cf. or. 6.17; 24.24 12 del. Cobet. 13 βεβαίως] ἀσφαλῶς or. 6.17 Hermog. 14 Μακεδονίᾳ] οἶκοι or. 6.17 ἐδύνατο SAMdC : ἠγείτο F^aYBbEGqAl, cf. or. 6.17 (13) 15 ἡμῖν (etiam C) ... ἡμᾶς ... ἡμᾶς Md 16 (δικαίως) μισεῖν S^cAFYbEGCpq : (δικαίως αὐτὸν) μισεῖν Md, cf. or. 6.18 τούτοις τοιούτοις AC : τούτοις τοιούτοις οὖσι καὶ τοσοῦτοις Md (conflatio) 18 ἐστ’] ἔτι b 19 ἂ πολλὰ γένοιτ’ ἂν AC, cf. or. 8.41 : γένοιτο τῶν ἀνθρώπων S : πολλὰ δ’ ἀνθρώπων γένοιτ’ ἂν Md (conflatio) (14) 21 (τὸν) ἔχοντα FYBñrqAl 22 ἀφελέσθαι (δεινοί), cf. or. 8.42 ἄρχουσι FYB 22–23 (τούς) ἀνθρώπους S 23 ἀφελέσθαι or. 8.42 24 ὑμῖν SAF^cMdC, cf. or. 8.42 (15) 25 διὰ τοῦτο δεῖ AC : τούτου δεῖ (χάρμ) F^{γρ}YñrqAl τῆς (ante πολιτείας) om. A

5 *άζεται. οὐ γὰρ οὕτως εὐήθης ὑμῶν ἐστὶν οὐδεὶς ὥσθ' ὑπολαμβάνειν τὸν Φί-
 λιππον τῶν μὲν ἐν Θράκῃ κακῶν (τί γὰρ ἂν ἄλλο τις εἶποι Δρογγίλον καὶ
 Καβύλην καὶ Μάστειραν καὶ ἃ νῦν φασιν αὐτὸν ἔχειν;) τούτων μὲν ἐπιθυμῆν
 10 καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν καὶ πόρους καὶ χεμῶνας καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύ-
 νους ὑπομένειν, (16) τῶν δ' Ἀθηναίων λιμένων καὶ νεωρίων καὶ τριήρων καὶ
 τόπου καὶ δόξης, ὧν μὴτ' ἐκείνω μὴτ' ἄλλω γένοιτο μηδεὶ χειρωσαμένω τὴν
 πόλιν τὴν ἡμετέραν κυριεῦσαι, οὐκ ἐπιθυμῆν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑμᾶς ἐάσει
 15 ἔχειν, ὑπὲρ δὲ τῶν μελινῶν καὶ τῶν ὀλυρῶν τῶν ἐν τοῖς Θρακίοις σιροῖς ἐν
 τῷ βαράθρῳ χεμάζειν. (17) οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλὰ κακείνα ὑπὲρ τοῦ τούτων
 20 γίνεσθαι κύριος καὶ τᾶλλα πάντα πραγματεύεται. ταῦτα τοῖνυν ἕκαστον εἰ-
 δότα καὶ γιννώσκοντα παρ' αὐτῷ δεῖ μὰ Δι' οὐ γράψαι κελεύειν πόλεμον τὸν
 τὰ βέλτιστα ἐπὶ πᾶσι δικαίοις συμβουλευόντα· τοῦτο μὲν γὰρ ἐστὶ λαβεῖν
 ὄτῳ πολεμήσετε βουλομένων, οὐχ ἃ τῇ πόλει συμφέρει πράττειν. (18) ὄρατε
 γάρ. εἰ δι' ἃ πρῶτα παρεσπόνδησε Φίλιππος ἢ δεύτερα ἢ τρίτα (πολλὰ γάρ
 15 ἐστὶν ἐφέξεῖς) ἔγραψέ τις αὐτῷ πολεμῆν, ὁ δ' ὁμοίως ὥσπερ νῦν, οὐ γράφον-
 τος οὐδενὸς ὑμῶν πόλεμον, Καρδιανοῖς ἐβοήθει, οὐκ ἂν ἀνηρπασμένος ἦν ὁ
 γράψας, καὶ διὰ τοῦτο πάντες ἠτιῶντ' ἂν αὐτὸν Καρδιανοῖς βοηθηθέναι;
 (19) μὴ τοῖνυν ζητεῖτε ὄντινα ἀνθ' ὧν Φίλιππος ἔξαμαρτάνει μισήσετε καὶ
 20 τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι διασπάσασθαι παραβαλεῖτε· μηδ' αὐτοὶ χει-
 ροτονήσαντες πόλεμον βούλεσθε παρ' αὐτοῖς ὑμῖν ἐρίζειν, εἰ δέον ἢ μὴ δέον
 ὑμᾶς τοῦτο πεποιθέναι· ἀλλ' ὃν ἐκείνος πολεμῆν τρόπον, τοῦτον μιμῆσθε,
 τοῖς μὲν ἀμυνομένοις ἤδη χρήματα καὶ τᾶλλ' ὅσων δέονται διδόντες, αὐτοὶ δ'
 εἰσφέροντες, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ κατασκευαζόμενοι στράτευμα, τριήρεις
 ταχίας, ἵππους, ἵππαγωγούς, τᾶλλ' ὅσα εἰς πόλεμον· (20) ἐπεὶ νῦν γε γέλωσ*

1 ἐστὶν ὑμῶν AF^cEGCpqaI : ἐστὶν ἡμῶν FYBbHMD οὐδεὶς om. Y^a ὃς ὑπολαμβάνει om.
 8.44 (S) 2 ἂν om. S δρογγίλον F^{γρ}YHq : δρυγγίλον Y^c : στρογγίλον Md 3 καβύλην S
 (16) 5 Ἀθήνησι S^{γρ}F^cYBñCp τριήρων (καὶ τῶν ἔργων τῶν ἀργυρίων καὶ τοσοῦτων προσό-
 δων) S^{γρ}AFEGCpAl, cf. or. 8.45 : τριήρων καὶ νεωρίων (καὶ...προσόδων) YBHMdq 6 τόπων
 AMdC (17) 10 γενέσθαι AFYñCpqaI τοῖνυν] νῦν Did. 11 (τὸν) πόλεμον S 12 λαβεῖν
 om. S^cF^cYp 13 (μὴ) πολεμήσετε S^cFYñ(d^{ms})pqaI (λαβεῖν) βουλομένων FYBbEGHd^apqaIz
 : (λαβεῖν οὐ) βουλομένων Al1 (18) 14 δι' α] διὰ τὰ S : διὰ S^c 16 οὐδενὸς ὑμῶν SAC (ἡμῶν
 AC) : ἀθηναίων οὐδενὸς FYB^abEGHpqaI : ἀθ. οὐδ. ἡμῶν F^cB^s.1 (conflatio) ἀνηρπασμένος ἂν
 FYBñ(G^s.1)pqaI 17 (ταῦτα) γράψας AEGMdCp διὰ τοῦτο ἅπαντες FYBbEGHpqaI : (δι'
 αὐτό γε) τοῦθ' ἅπαντες AG^{ms}MdC, fort. recte ἂν αὐτὸν om. FYBpqaI (19) 18 μισήσετε]
 μιμήσεσθε S^cYH : -σθαι b 19 αὐτοῖ] αὐτοῖς S 20 ὑμῖν αὐτοῖς AFYñCpqaI 21 ἡμᾶς
 FYBbEGHpqaI : del. dubit. Richards πολεμῆν S^cAFYñCpqaIz : ποιῆ S^aAl1 μιμῆσθε
 S^{γρ} : ἀμύνεσθε SAY^cE^cG^cMdHCq : ἀμύνεσθαι FYBbE^aG^apAl 22 ὅσα δέονται AG^{γρ}C : ὧν
 ἂν δέονται FYBñ(ἂν om. b)pqaI 24 ἵππαγωγούς (καὶ) FYBñpqaI

ἔσθ' ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασι, καὶ Φίλιππον δ' ἂν αὐτὸν οὐδὲν ἄλλ' οἶμαι
 μὰ τοὺς θεοὺς εὐξασθαι ποιεῖν τὴν πόλιν ἢ ταῦτα ἂ νῦν ποιεῖτε· ὑστερίζετε,
 ἀναλίσκετε· ὅτω παραδώσετε τὰ πράγματα ζητεῖτε, δυσχεραίνετε· ἀλλήλους
 αἰτιάσθε. ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα γίνεταί ἐγὼ διδάξω, καὶ ὅπως παύσεται λέξω.
 (21) οὐδὲν πώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πραγμάτων ἐξ ἀρχῆς ἐνεστήσα- 5
 σθε οὐδὲ κατεσκευάσασθε ὀρθῶς, ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον αἰεὶ διώκετε, εἴτ' ἐπειδὴν
 ὑστερίσητε παύεσθε· ἕτερον πάλιν ἂν συμβῆ τι παρασκευάζεσθε καὶ θορυβεῖ-
 σθε. (22) τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει· οὐκ ἔνεστι βοηθείαις χρωμένους οὐδὲν τῶν
 δεόντων ποτὲ πρᾶξι, ἀλλὰ κατασκευάσαντας δεῖ δύναμιν, καὶ τροφήν ταύ-
 τη πορίσαντας καὶ ταμίας καὶ δημοσίους, καὶ ὅπως ἔνι τὴν τῶν χρημάτων 10
 φυλακὴν ἀκριβεστάτην γενέσθαι, οὕτω ποιήσαντας, τὸν μὲν τῶν χρημάτων
 λόγον παρὰ τούτων λαμβάνειν, τὸν δὲ τῶν ἔργων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ
 μηδεμίαν πρόφασιν τοῦ πλεῖν ἄλλοσε ἢ πράττειν ἄλλο τι τῷ στρατηγῷ κα-
 ταλείπειν. (23) ἂν δ' οὕτω ποιήσητε καὶ τοῦτο ἐβελήσητε ὡς ἀληθῶς, ἄγειν 15
 εἰρήνην δικαίαν καὶ μένειν ἐπὶ τοῦ τόπου Φίλιππον ἀναγκάσετε, ἢ πολεμήσετε
 ἐξ ἴσου· καὶ ἴσως ἂν, ἴσως, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς πυνθάνεσθε τί ποιεῖ Φίλιππος καὶ
 ποῖ πορεύεται, οὕτως ἂν ἐκεῖνος φροντίσαι ποῖ ποτὲ ἢ τῆς πόλεως ἀπῆρκεν
 δύναμις καὶ ποῦ φανήσεται.

(24) Εἰ δέ τω δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης πολλῆς καὶ πόνων πολλῶν καὶ
 πραγματείας εἶναι, καὶ μάλα ὀρθῶς δοκεῖ· ἀλλ' ἐὰν λογίσηται τὰ τῆ πόλει 20
 μετὰ ταῦτα γενησόμενα, ἐὰν ταῦτα μὴ ἐθέλη ποιεῖν, εὐρήσει λυσιτελοῦν τὸ
 ἐκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα. εἰ μὲν γάρ ἐστὶ τις ἐγγυητὴς ὑμῖν θεῶν (οὐ γὰρ
 ἀνθρώπων γε οὐδεὶς ἂν γένοιτο ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος) ὡς, ἐὰν
 ἄγῃθ' ἡσυχίαν καὶ ἅπαντα προήσθε, οὐκ ἐπ' αὐτοὺς ὑμᾶς τελευτῶν ἐκεῖνος 25
 ἦξει, (25) αἰσχρὸν μὲν νῆ τὸν Δία καὶ πάντας θεοὺς καὶ ἀνάξιον ὑμῶν καὶ

(20) 1 ἂν om. S^aFYñpρ οὐδὲν...οἶμαι S^cAC : οἶμαι οὐδὲν ἄλλο S^{γρ}b : οἶμαι οὐδὲν ἂν ἄλλο
 FYBñ(praeter b)pρAl : οὐδὲ ἄλλαν (vel -λον) οἶμαι S^a 2 μὰ...θεοὺς] τοῖς θεοῖς Cobet τηλι-
 καύτην πόλιν C^mg ἂ om. FYBbH νῦν ποιεῖτε om. S^aFYbHq 3 χρήματα Md ζητεῖτε om.
 S^aAY^añq 4 οὐ] ὅτου AFYñCpρ πῶς AG^{γρ} (21) 6 κατεσκευάσατε Ab^aH 7 ὑστερίσητε
 FYBGMd ἕτερον] ὕστερον q 7-8 καὶ θορυβεῖσθε om. A^a (22) 8-9 οὐδὲν τῶν δε-
 όντων] οὐ δέον τί Schol. D. 9 οὐδὲν...ποτέ] οὐ δέοντας γράψαι Schol. D. (Vf) πώποτε
 FYBbEGHpρAl 10 καὶ (ante δημοσίους) om. F^cY^cBbEGMd χρημάτων AFYñCpρAl :
 πραγμάτων SVar 11 ποιήσαντας A (23) 14 δ' om. AbEGCp : k̄an or. 8.47 ποιήτε
 A ἔλησθε Y^{γρ}Md ὡς om. S^a 15 τοῦ τόπου] τῆς αὐτοῦ (vel αὐ-) S^{γρ}AFYbEGHCp^aqAl
 : τοῖς αὐτοῦ (vel αὐ-) Mdp^{s.l.}, cf. or. 8.47 16 ἂν ἴσως (ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι) FYBbEGHpρAl
 ὑμεῖς νῦν FYBbEGdHpρAl 17 ἐκεῖνος ἂν AMdC : ἂν om. FYBbEGHpρAl φροντίσει
 FYBbEGHpρAl 18 ποῦ] ποῖ F^γ^aBbEGMdHpρAl (24) 19 καὶ πόνων πολλῶν om. Aristid.
 22 ἡμῖν AFYGHCPρ 23 ἕως ἂν p 24 ἅπαντα AFYbEGHCpρ, cf. § 50 ἐκεῖνος om. S
 (25) 25 (τοὺς) θεοὺς EGMpρAl

τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καὶ πεπραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς ἰδίας ῥαθυ-
 μίας ἔνεκα τοὺς ἄλλους ἅπαντας Ἑλληνας εἰς δουλείαν προέσθαι, καὶ ἔγωγε
 αὐτὸς μὲν τεθνάναι μᾶλλον ἢ ταῦτ' εἰρηκέναι βουλοίμην· (26) οὐ μὴν ἄλλ'
 εἴ τις ἄλλος λέγει καὶ ὑμᾶς πείθει, ἔστω, μὴ ἀμύνεσθε, ἅπαντα πρόεσθε. εἰ
 5 δὲ μηδεὶ τοῦτο δοκεῖ, τούναντίον δὲ πρόϊσμεν ἅπαντες ὅτι, ὅσῳ ἂν πλειό-
 νων ἐάσωμεν ἐκείνον γενέσθαι κύριον, τοσούτῳ χαλεπωτέρῳ καὶ ἰσχυροτέρῳ
 χρησόμεθα ἐχθρῷ, ποῖ ἀναδύομεθα, ἢ τί μέλλομεν; ἢ πότε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖ-
 οἱ, τὰ δέοντα ποιεῖν ἐβελήσομεν; (27) ὅταν νῆ Δί' ἀναγκαῖον ᾖ. ἀλλ' ἦν μὲν ἄν
 τις ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀνάγκην εἴποι, οὐ μόνον ἤδη πάρεστω, ἀλλὰ καὶ
 10 πάλαι παρελήλυθε, τὴν δὲ τῶν δούλων ἀπέυχεσθαι δήπου μὴ γενέσθαι δεῖ.
 διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνθρώπῳ μεγίστη ἀνάγκη ἢ ὑπὲρ τῶν
 γιγνομένων αἰσχύνῃ, καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδ' ἦντινα ἂν εἴποι τις· δούλῳ δὲ
 πληγαὶ καὶ ὁ τοῦ σώματος αἰκισμός, ὃ μήτε γένοιτο οὔτε λέγειν ἄξιον.

(28) Τὸ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ τοιαῦτα ὀκνηρῶς δια-
 15 κείσθαι, ἃ δεῖ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς οὐσίαις λητουργῆσαι ἕκαστον, ἐστὶ μὲν
 οὐκ ὀρθῶς ἔχον, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, οὐ μὴν ἄλλ' ἔχει τινα πρόφασιν ὅμως· τὸ
 δὲ μηδ' ὅσα ἀκοῦσαι δεῖ μηδ' ὅσα βουλευσασθαι προσήκει, μηδὲ ταῦτ' ἐθέ-
 λειν ἀκοῦειν, τοῦτ' ἤδη πᾶσαν ἐπιδέχεται κατηγορίαν. (29) ὑμεῖς τοίνυν οὐκ
 ἀκούειν, πρὶν ἂν ὥσπερ νῦν αὐτὰ παρῆ τὰ πράγματα, οὐχὶ βουλευέσθαι περὶ
 20 οὐδενὸς εἰώθατ' ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅταν μὲν ἐκείνος παρασκευάζεται, ἀμελή-
 σαντες τοῦ ποιεῖν ταῦτ' καὶ ἀντιπαρασκευάζεσθαι ῥαθυμείτε, καὶ ἂν τι λέγη
 τις, ἐκβάλλετε, ἐπειδὴν δ' ἀπολωλὸς ἢ πολιορκούμενόν τι πύθησθε, ἀκρο-
 ᾶσθε καὶ παρασκευάζεσθε· (30) ἦν δ' ἀκηκοέναι μὲν καὶ βεβουλευέσθαι τότε
 25 καιρός, ὅθ' ὑμεῖς οὐκ ἠθέλετε, πράττειν δὲ καὶ χρῆσθαι τοῖς παρεσκευασμέ-
 νοις νῦν, ἡνῖκα ἀκούετε. τοιγαροῦν ἐκ τῶν τοιούτων ἐθῶν μόνοι τῶν πάντων
 ἀνθρώπων ὑμεῖς τοῖς ἄλλοις τούναντίον ποιεῖτε· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πρὸ τῶν
 πραγμάτων εἰώθασιν χρῆσθαι τῷ βουλευέσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα.

1 (τῶν) πεπραγμένων FVB̄ηρqaI 1–2 ἔνεκα ῥαθυμίας or. 8.49 2 Ἑλληνας ἅπαντας AFYEG dHMCr̄q, cf. § 48 3 μὲν om. AFȲñCp̄q (26) 4 λέγοι...πείθει C 5 δοκῆ S 7 ποῖ] (μέχρι) ποῖ M̄d: τί EḠr (27) 8 ἀνάγκη (τις) AFȲñCp̄q, cf. or. 8.51 9 ἀνθρώπων om. M̄d 13 ἃ μὴ (μήτε) AM̄dC (28) 15 τοῖς οὐσι AFȲñCp̄q 16 ἔχει (γε) FVB̄bEGHr̄qaI 18 ἀκούειν del. Spengel (29) 18–19 οὐκ] οὔτ' S^cAF^aȲñCp̄qaI: οὐκ ἀπακούειν F^c 19 οὐχί] οὔτε S^cAFȲñCp̄qaI 20 παρασκευάζεται (ἐφ' ἡμᾶς vel ὑμᾶς) A^cFȲñCp̄q 21 ταῦτα AM̄dC: τοῦτο F^cYB^{s1}bEGHr̄qaI 22 τι πολιορκούμενον M̄d 22–23 (τηνικαύτ') ἀκροᾶσθε AFȲñCp̄q 23 καὶ παρασκευάζεσθε om. FY^aBbM̄dq (30) 23 βουλευέσθαι AC 24 ἠθέλησατε FVB̄bEGHr̄qaI 24–25 παρασκευασμένοι YH 25 νῦν om. A τοιούτων om. A 26 ἀνθρώπων om. M̄dC, cf. § 27 τούναντ. τ. ἄλλοις AFȲñCp̄q: ἄλλοις (ἀνθρώποις) M̄dC ἄλλοι (πάντες ἀνθρωποι) AFEGCp

(31) Ὁ δὴ λοιπὸν ἐστὶ, καὶ πάλα μὲν ἔδει, διαφεύγει δ' οὐδὲ νῦν, τοῦτ' ἐρώ. οὐδενὸς τῶν πάντων οὕτως ὡς χρημάτων δεῖ τῇ πόλει πρὸς τὰ νῦν ἐπιόντα πράγματα. συμβέβηκε δ' εὐτυχήματα ἀπὸ ταυτομάτου, οἷς ἂν χρῆσώμεθα ὀρθῶς, ἴσως ἂν γένοιτο τὰ δέοντα. πρῶτον μὲν γὰρ οἷς βασιλεὺς πιστεύει καὶ εὐεργέτας ὑπέλιπεν ἑαυτοῦ, οὗτοι μισοῦσι καὶ πολεμοῦσι Φιλίππῳ. 5
(32) ἔπειθ' ὁ πράττων καὶ συνειδῶς ἅπαντα ἃ Φίλιππος κατὰ βασιλέως παρασκευάζεται, οὗτος ἀνάσπαστος γέγονε, καὶ πάσας τὰς πράξεις βασιλεὺς οὐχ ἡμῶν κατηγορούντων ἀκούσεται, οὗς ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος ἂν ἡγήσαστο τοῦ ἰδίου λέγειν, ἀλλὰ τοῦ πράξαντος αὐτοῦ καὶ διοικούντος, ὥστ' εἶναι πιστάς, καὶ λοιπὸν λόγον εἶναι τοῖς παρ' ἡμῶν πρέσβεσιν, ὃν βασιλεὺς ἤδιστα 10 ἂν ἀκούσαι, (33) ὡς τὸν ἀμφοτέρους ἀδικούντα κοινῇ τιμωρήσασθαι δεῖ, καὶ ὅτι πολὺ τῷ βασιλεῖ φοβερώτερός ἐσθ' ὁ Φίλιππος, ἂν προτέροις ἡμῶν ἐπιθῆται· εἰ γὰρ ἐγκαταλειπόμενοι τι πεισόμεθα ἡμεῖς, ἀδεῶς ἐπ' ἐκείνους ἡδη πορεύεται. ὑπὲρ δὲ τούτων ἀπάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς πρεσβείαν ἐκπέμπειν, ἥτις τῷ βασιλεῖ διαλέξεται, καὶ τὴν ἀβελτερίαν ἀποθέσθαι, δι' ἣν πολλὰκις 15 ἡλαττώθητε, ὅ δὲ βάρβαρος, καὶ ὁ κοινὸς ἅπασιν ἐχθρός, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. (34) ἐγὼ γὰρ ὅταν τινα ἴδω τὸν μὲν ἐν Σούσις καὶ Ἑγβατάνοις δεδουκότα καὶ κακόνουν εἶναι τῇ πόλει φάσκοντα, ὃς καὶ πρότερον συνεπηνώρθωσε τὰ τῆς πόλεως πράγματα καὶ νῦν ἐπηγγέλλετο (εἰ δὲ μὴ ἐδέχεσθ' ὑμεῖς, ἀλλ' ἀπειρηφίζεσθε, οὐ τὰ γ' ἐκείνου αἴτια), ὑπὲρ δὲ τοῦ ἐπὶ ταῖς θύραις 20 ἐγγυὸς οὕτως ἐν μέσῃ τῇ Ἑλλάδι αὐξανομένου ληστοῦ τῶν Ἑλλήνων ἄλλο τι λέγοντα, θαυμάζω, καὶ δέδοικα τοῦτον, ὅστις ἂν ἦ ποτ', ἔγωγε, ἐπειδὴ οὐχ οὗτος Φίλιππον.

(35) Ἔστι τοίνυν τι πρᾶγμα καὶ ἄλλο, ὃ λυμαίνεται τὴν πόλιν ὑπὸ βλασφημίας ἀδίκου καὶ λόγων οὐ προσηκόντων διαβεβλημένον, εἶτα τοῖς μηδὲν 25 τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ δικαίων βουλομένοις ποιεῖν πρόφασιν παρέχει· καὶ πάν-

(31) 1 διαφεύγει S^cAC : διαφεύγειν S^a : διαφέρει FYBῆρρqAl 3 εὐτύχημα S ἀπ' αὐτομάτου Sb, cf. or. 57.9, pace or. 19.37; 24.27, 121 5 αὐτοῦ FYBῆρρ Φιλίππῳ AF^aYῆCpρq, cf. § 11 : Φιλίππον cett. (32) 6 (ἅ-)παντα (ῶσα) FYBῆρρqAl 7 ἀνάσπαστος SBbHMdCqVAr : ἀνάρπαστος OEGpAl 8 οὗς] οἷας b 10 πιστάς (τὰς κατηγορίας) S^cAFYῆCpρqAl ὑμῶν FYBῆCpρqAl, cf. or. 18.77, pace or. 2.12 (33) 11 (ἂν) ἀδικούντα YbHq 12 πρότερος FY^aBb^bE^aG^aρρqAl 13 ἤδη om. A^a 14 ἀπάντων om. AC ὑμᾶς om. A 15 ἀβελτερίαν AFbEd^{s1}Cp Schol. D. (Vf T Fj) 16 καὶ δὲ E^aG^a καὶ ὁ] καὶ AFYEGHMDcρq Did., Schol. D. (καὶ) ἅπασιν Did. ἅπαντα FYBῆρρqAl (34) 17 τῶν om. Y^aEGpρqAl καὶ (ἐν) A^cFY^aῆ(praeter H)Cpρq Ἑγβατάνοις A Did. : ἐκβ. SA^cFYῆCp^{s1}qAl 18 πρῶτον FB 19 δέχεσθε Did. : ἐνεδέχουσθε EGM^a : ἐνεδέχουσθε FYBῆρρqAl τὰ (γε) AFYῆCpρq Did. (6, 8) : τὰκείνου γ' Blass 22 λέγοντας S^aA^a (35) 24 τι FYB Did. Al (τί) : om. SAC : καὶ ἄλλο τι πρᾶγμα Md 25 διαβεβλημένην Index Lamb. 26 δικαίων ἐν τῇ πολιτείᾳ AFYῆCq Did. πάντα E^{s1}G^{s1}.

των, ὅσα ἐκλείπει, δέον παρά του γίνεσθαι, ἐπὶ τοῦθ' εὐρήσετε τὴν αἰτίαν ἀναφερομένην. περὶ οὗ πάνυ μὲν φοβοῦμαι, οὐ μὴν ἀλλ' ἐρώ· (36) οἶμαι γὰρ ἕξειν καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων τὰ δίκαια ἐπὶ τῷ συμφέροντι τῆς πόλεως εἰπεῖν πρὸς τοὺς εὐπόρους, καὶ ὑπὲρ τῶν κεκτημένων τὰς οὐσίας πρὸς τοὺς ἐπιδε-
 5 εῖς. εἰ ἀνέλοιμεν ἐκ μέσου καὶ τὰς βλασφημίας ἅς ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ποιούνται τινες οὐχὶ δικαίως, καὶ τὸν φόβον, ὡς οὐ στήσεται τοῦτο ἄνευ μεγάλου τι-
 νὸς κακοῦ, οὐδὲν ἂν εἰς τὰ πράγματα μείζον εἰσενεγκαίμεθα, οὐδ' ὅ τι κοινῇ
 μᾶλλον ἂν ὄλην ἐπιρρώσειε τὴν πόλιν. (37) οὕτως δὲ σκοπεῖτε· ἐρῶ δὲ ὑπὲρ
 τῶν ἐν χρεῖα δοκούντων εἶναι πρότερον. ἦν ποτ' οὐ πάλα παρ' ὑμῖν, ὅτ' οὐ
 10 προσήει τῇ πόλει τάλαντα ὑπὲρ τριάκοντα καὶ ἑκατόν· καὶ οὐδεὶς ἐστι τῶν
 τριηραρχεῖν δυναμένων οὐδὲ τῶν εἰσφέρειν ὅστις οὐκ ἠξίου τὰ καθήκοντα ἐφ'
 ἑαυτὸν ποιεῖν, ὅτι χρήματα οὐ περιῆν, ἀλλὰ καὶ τριήρεις ἔπλεον καὶ χρήματα
 ἐγίνετο καὶ πάντα ἐποιοῦμεν τὰ δέοντα. (38) μετὰ ταῦτα ἡ τύχη, καλῶς ποι-
 οῦσα, πολλὰ πεποίηκε τὰ κοινά, καὶ τετρακόσια ἀντὶ τῶν ἑκατὸν τάλαντων
 15 προσέρχεται, οὐδενὸς οὐδὲν ζημιουμένου τῶν τὰς οὐσίας ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ
 προσλαμβάνοντος· οἱ γὰρ εὐποροὶ πάντες ἔρχονται μεθέξοντες τούτου, καὶ
 καλῶς ποιούσιν. (39) τί οὖν μαθόντες τοῦτ' ὀνειδίζομεν ἀλλήλοις καὶ προφά-
 σει χρώμεθα τοῦ μηδὲν ποιεῖν, πλὴν εἰ τῇ παρὰ τῆς τύχης βοθηαία γεγυυία
 τοῖς ἀπόροις φθονοῦμεν; οὐς οὐτ' ἂν αἰτιασαίμην ἔγωγε, οὐτ' ἀξιώ. (40) οὐδὲ
 20 γὰρ ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις ὀρώ τὸν ἐν ἡλικίᾳ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους οὕτω
 διακειμένον οὐδ' οὕτως ἀγνώμονα οὐδ' ἄτοπον τῶν ὄντων οὐδένα, ὥστε, εἰ
 μὴ ποιήσουσιν ἅπαντες ὅσον αὐτός, οὐ φάσκοντα ποιήσειν οὐδὲν οὐδ' αὐτόν·
 καὶ γὰρ ἂν τοῖς τῆς κακώσεως εἴη νόμοις οὕτω γ' ἔνοχος· δεῖ γάρ, οἶμαι,
 τοῖς γονεῦσι τὸν ὠρισμένον ἐξ ἀμφοτέρων ἔρανον, καὶ παρὰ τῆς φύσεως καὶ
 25 παρὰ τοῦ νόμου, δικαίως φέρειν καὶ ἐκόντα ὑποτελεῖν. (41) ὥσπερ τοῖνυν
 ἐνὸς ἡμῶν ἐκάστου τίς ἐστι γονεύς, οὕτω συμπάσης τῆς πόλεως κοινὸς δεῖ
 γονέας τοὺς σύμπαντας ἡγεῖσθαι, καὶ προσήκει τούτους οὐχ ὅπως ὦν ἡ πόλις
 δίδωσιν ἀφελέσθαι τι, ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἦν τούτων, ἄλλοθεν σκοπεῖν ὅπως

1 του] τοῦτο FYBEGHq : του τοῦτο (conflatio) Al : αὐτοῦ Did. 2 φοβοῦμαι (λέγειν) AFYñCpq (36) 3 εὐπόρων M^ad^a 4-5 καταδεῖς AF^aYñCpq 5 καὶ om. AF^aYñCpq 6 ὡς om. S^a 7 οὐδὲν] οὐδ' S^cA : (οὐ) οὐδὲν FYBñCpqAl, fort. recte (37) 9 προτέρων SdAl ἡμῖν AFYñCpq 10 ἐστι] ἦν AYMcD : del. Blass 11 οὐδέ] οὐτε AC 11-12 ἀφ' ἑαυτοῦ FYBñC^{mg}qAl 13 ἐποιοῦν Al¹ (38) 14 τὰ om. A 16 προσλαμβάνοντων FYBñpqAl (39) 17 μαθόντες] παθόντες F^eYB^{s1}E^{s1}G^{s1}.HMdpqAl 18 μηδὲν (τῶν δεόντων) FYBñCpqAl εἰ (μὴ) AFYñCpq τῆς...βοθηαίας γεγυυίας Richards (40) 19 οὐδέ] οὐτε A 21 ἄτοπον τῶν ὄντων] ἀτοπώτατον ὄντα FYBñpq 22 ὅσον] ὅσ' ἂν AFYñCpq 23 οὕτω γ' οὐτε γε A^a : οὗτος τότε FYBñpqAl (41) 26 τίς] εἰς kMdC : εἰς τις Reiske 27 (τούς) γονέας τοὺς σύμπαντας Stob. : τοὺς γονέας σύμπ. Blass προσήκειν FYBñpqAl Stob. τούτοις AC : τούτοις τούτους b (conflatio) 28 ἦν om. Yb^aHq^a

μηδενὸς ὄντες ἐνδεεῖς περιοφθήσονται. (42) τοὺς μὲν τοῖνυν εὐπόρους ταύτη
 χρωμένους τῇ γνώμῃ οὐ μόνον ἡγοῦμαι τὰ δίκαια ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ λυσι-
 τελεῖν· τὸ γὰρ τῶν ἀναγκαίων τινὰς ἀποστερεῖν κοινῇ κακόνους ἐστὶ ποιεῖν
 πολλοὺς ἀνθρώπους τοῖς πράγμασι· τοῖς δὲ ἐν ἐνδείᾳ, δι' ὃ δυσχεραίνουσι
 τὸ πρᾶγμα οἱ τὰς οὐσίας ἔχοντες καὶ κατηγοροῦσι δικαίως, τοῦτ' ἀφελεῖν 5
 ἂν συμβουλευσαίμην. (43) δέειμι δέ, ὥσπερ ἄρτι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὑπὲρ
 τῶν εὐπόρων, οὐ κατοκνήσας εἰπεῖν τᾶληθῆ. ἐμοὶ γὰρ οὐδεὶς οὕτως ἄθλι-
 ος οὐδ' ὠμὸς εἶναι δοκεῖ τὴν γνώμην, οὐκουν Ἀθηναίων γε, ὥστε λυπεῖσθαι
 ταῦτα λαμβάνοντας ὁρῶν τοὺς ἀπόρους καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεεῖς ὄντας.
 (44) ἀλλὰ ποῦ συντριβέται τὸ πρᾶγμα καὶ ποῦ δυσχεραίνεται; ὅταν τὸ ἀπὸ 10
 τῶν κοινῶν ἔθος ἐπὶ τὰ ἴδια μεταβιβάζοντας ὁρῶσί τινας, καὶ μέγαν μὲν ὄντα
 παρ' ὑμῖν εὐθές τὸν λέγοντα, ἀθάνατον δὲ ἔνεκ' ἀσφαλείας, ἑτέραν δὲ τὴν
 κρύβδην ψῆφον τοῦ φανερώς θορύβου. (45) ταῦτ' ἀπιστίαν, ταῦτ' ὀργὴν ἔχει.
 δεῖ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαίως ἀλλήλοις τῆς πολιτείας κοινωνεῖν, τοὺς
 μὲν εὐπόρους εἰς μὲν τὸν βίον τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν νομιζοντας καὶ ὑπὲρ 15
 τούτων μὴ δεδοικότας, εἰς δὲ τοὺς κινδύνους κοινὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὰ
 ὄντα τῇ πατρίδι παρέχοντας, τοὺς δὲ λοιποὺς τὰ μὲν κοινὰ κοινὰ νομιζον-
 τας καὶ μετέχοντας τὸ μέρος, τὰ δὲ ἐκάστου ἴδια τοῦ κεκτημένου. οὕτω καὶ
 μικρὰ μεγάλη πόλις γίνεταί καὶ μεγάλη σφίζεται. ὥς μὲν οὖν εἴποι τις ἄν,
 ἂ παρ' ἑκατέρων εἶναι δεῖ, ταῦτ' ἴσως ἐστίν· ὥς δὲ καὶ γένοιτ' ἄν, [ἐν] νόμῳ 20
 διορθώσασθαι δεῖ.

(46) Τῶν δὲ παρόντων πραγμάτων καὶ τῆς ταραχῆς πολλὰ πόρρωθέν ἐστὶ
 τὰ αἷτια· ἂ εἰ βουλομένοις ὑμῖν ἀκούειν ἐστίν, ἐθέλω λέγειν. ἐξέστητε, ὦ ἄν-
 δρες Ἀθηναῖοι, τῆς ὑποθέσεως ἐφ' ἧς ὑμᾶς οἱ πρόγονοι κατέλιπον, καὶ τὸ
 μὲν προϊστασθαι τῶν Ἑλλήνων καὶ δυνάμιν συνεστηκυῖαν ἔχοντας πᾶσι τοῖς 25
 ἀδικουμένοις βοηθεῖν περιέργον ἐπέισθητε εἶναι καὶ μάταιον ἀνάλωμα ὑπὸ
 τῶν ταῦτα πολιτευομένων, τὸ δ' ἐν ἡσυχίᾳ διάγειν καὶ μηδὲν τῶν δεόντων
 πράττειν, ἀλλὰ προιεμένους καθ' ἐν ἑκαστον πάντα ἑτέρους εἶσαι λαβεῖν,

1 μηθενὸς (vel μεθ' ενός) FYBbEGHrqr (42) 1 τοῖς...εὐπόροις Sb μέντοι νῦν AC 2 ποι-
 εῖν (ἂν) FYBbEGHrqrAl : (ἂν) ποιεῖν Cobet 3 τινὰς AFYñCpqr, cf. or. 10.44 5 ταῦτα A
 (43) 6 δέειμι (bis) C 8 γε (οἶμαι ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἄλλων) AFYbEGHCpqr (οἶμαι om. A) : (ἀλλ'
 οὐδὲ τῶν ἄλλων οἶμαι) Md (44) 10 συντριβήσεται G 11 διαβιβάζοντας S Did., Phil. Lex.
 (-ζονται codd. HFMatrit. UCM 30) 12 ἑτέραν] αἰτίαν E^{s.l.} G^{s.l.} p^{s.l.} (45) 14 πολιτείας]
 κοινωνίας M^a 15 τὰ Auger : τὸν SAFYñCpqrAl ὑπὲρ] περὶ FYBñpqrAl 16 τὰ (ante ὄντα)
 om. S 17 alterum κοινὰ om. FY^aBbE^arc^aAl 19 (ἡ) μικρὰ Stob. μεγάλη post πόλις
 AFYñCpqr Stob. 20 del. Blass. : ἐνόμως S^cYBñCpqrAl, fort. recte (46) 24 ὑποθέσεως]
 τάξεως S^{7p} Hermog., Aristid. κατέλειπον S 25 πᾶσι SFY Π71/10-13 bEGHrqrAl : ἀεὶ
 AMdC (per similit. -ACI/-AEI) 26 ὑπὸ] ὑπὲρ S^a 28 (καὶ) καθ' b

θαναμαστήν εὐδαιμονίαν καὶ πολλὴν ἀσφάλειαν ἔχειν ᾤεσθε. (47) ἐκ δὲ τούτων παρελθὼν ἐπὶ τὴν τάξιν ἐφ' ἧς ὑμῖν τετάχθαι προσήκειν ἕτερος, οὗτος εὐδαίμων καὶ μέγας καὶ πολλῶν κύριος γέγονεν, εἰκότως· πρᾶγμα γὰρ ἔντιμον καὶ μέγα καὶ λαμπρόν, καὶ περὶ οὗ πάντα τὸν χρόνον αἱ μέγιστα τῶν πόλεων πρὸς αὐτὰς διεφέροντο, Λακεδαιμονίων μὲν ἠτυχηκότων, Θηβαίων δὲ ἀσχόλων διὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον γενομένων, ἡμῶν δὲ ἀμελούντων, ἔρημον ἀνείλετο. τοιγάρτοι τὸ μὲν φοβεῖσθαι τοῖς ἄλλοις, (48) τὸ δὲ συμμάχους πολλοὺς ἔχειν καὶ δύναμιν μεγάλην ἐκείνῳ περιέγευε, καὶ τοσαῦτα πράγματα καὶ τοιαῦτα ἤδη περιέστηκε τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας, ὥστε μηδ' ὅ τι χρῆ συμβουλεύειν εὖπορον εἶναι.

(49) ὄντων δ' ὧ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν παρόντων πραγμάτων πᾶσι, ὡς ἐγὼ κρίνω, φοβερῶν, οὐδένες ἐν μείζονι κινδύνῳ τῶν πάντων εἰσὶν ὑμῶν, οὐ μόνον τῷ μάλιστα ὑμῖν ἐπιβουλεύει Φίλιππον, ἀλλὰ καὶ τῷ πάντων ἀργότατα αὐτοὶ διακείσθαι. εἰ τοῖνυν τὸ τῶν ὀνίων πλῆθος ὀρώντες καὶ τὴν εὐετηρίαν τὴν κατὰ τὴν ἀγοράν, τούτοις κεκήλησθε ὡς ἐν οὐδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως οὐσης, οὔτε προσηκόντως οὐτ' ὀρθῶς τὸ πρᾶγμα κρίνετε· (50) ἀγορὰν μὲν γὰρ ἂν τις καὶ πανήγυριν ἐκ τούτων ἢ φαύλως ἢ καλῶς παρεσκευάσθαι κρίνοι· πόλιν δ' ἢν ὑπέιληφεν, ὅς ἂν τῶν Ἑλλήνων ἄρχειν αἰεὶ βούληται, μόνην ἂν ἐναντιωθῆναι καὶ τῆς πάντων ἐλευθερίας προστῆναι, οὐ μὰ Δι' ἐκ τῶν ὀνίων, εἰ καλῶς ἔχει, δοκιμάζειν δεῖ, ἀλλ' εἰ συμμάχων εὐνοία πιστεύει, εἰ τοῖς ὅπλοις ἰσχύει, ταῦθ' ὑπὲρ τῆς πόλεως δεῖ σκοπεῖν· ἂ σφαλερῶς ὑμῖν καὶ οὐδαμῶς ἅπαντ' καλῶς ἔχει. (51) γνοίητε δ' ἂν, εἰ σκέψασθε ἐκείνως. πότε μάλιστα ἐν ταραχῇ τὰ τῶν Ἑλλήνων γέγονε πράγματα; οὐδένα γὰρ χρόνον ἄλλον ἢ τὸν νυνὶ παρόντα οὐδ' ἂν εἰς εἴποι. τὸν μὲν γὰρ ἄλλον ἅπαντα εἰς δύο ταῦτα διήρητο τὰ τῶν Ἑλλήνων, Λακεδαιμονίους καὶ ἡμᾶς, τῶν δ' ἄλλων [Ἑλλήνων] οἱ μὲν ἡμῖν, οἱ δ' ἐκείνοις ὑπήκουον. βασιλεὺς δὲ καθ' αὐτὸν

1 ᾤεσθε S Π71/10-13 : οἰεσθε AFYñCpqAl (47) 2 ἡμῖν AC ἕτερος] ὁ Φίλιππος E^{s1}G^{s1}p^{s1}q^a 7 τοιγαροῦν b (48) 7 δέ] μὲν S^a 8 πολλοὺς om. A^a ἔχειν post μεγάλην AFYñCpq 9 ἤδη om. A^a μὴ A (49) 11 ἀνδρες om. AMdC πᾶσι om. S 13 καὶ om. Md 13-14 ἀργότατον C 14 τὸ om. S ὀνίων] ὄντων p 15 κέκλησθε Y^aAl1 : κεκύλεσθε Var : ἠπάτησθε E^{s1}G^{s1}S^{s1}. Schol. D. (Y), cf. § 54 (50) 18 παρεσκευάσθαι S : κατασκευάσθαι H : κατεσκευάσθαι AF^aYbEMdH : κατεσκευάσθαι C κρίναι A^a : κρίνει dC^{s1}. αἰεὶ om. Y^aMdq βούλεται ACp 19 ἂν (ante ἐναντ.) om. S 20 συννοία S^a εἰ (ante τοῖς) om. S^a : καὶ G 21 τοῦθ' S τῆς om. AC σφαλερῶς] φαύλως FYBñC^{7p}rqAl 22 οὐδαμῶς...καλῶς AC : οὐδ. ἅπαντα S : οὐδ. καλ. S^c : οὐ καλ. ἅπ. FYBbEHMdprqAl : οὐδ' ἄλλως ἅπαντα καλῶς Butcher : οὐδαμῶς εὖ πάντ' Weil ἔχει C (51) 22 σκέψεσθε AYHMdCAL2 : σκέψασθε Al1 : q eras. 24-25 εἰς...ταῦτα om. S^a 25 διήρητο S : διήρηται Phil. Lex. (codd. BC^cJKMatrit. UCM 30) τὸ τῶν FYBbEGHp Ἑλλήνων fort. seclud. δ' (ante ἄλλων) om. S^a 26 Ἑλλήνων del. Weil ὑμῖν FYBbEGHrqAl

μὲν ὁμοίως ἅπασιν ἄπιστος ἦν, τοὺς δὲ κρατουμένους τῷ πολέμῳ προσλαμβάνων, ἄχρι οὗ τοῖς ἑτέροις ἐξ ἴσου ποιῆσαι, διεπιστεύετο, ἔπειτ' οὐχ ἦττον αὐτὸν ἐμίσειν οὐδὲ σώσειε τῶν ὑπαρχόντων ἐχθρῶν ἐξ ἀρχῆς. (52) νῦν δὲ πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ἅπασιν τοῖς Ἑλλησιν οἰκείως ἔχει, καὶ πάντων ἦκιστα δὴ ἡμῖν, ἄν τι μὴ νῦν ἐπανορθωσώμεθα· ἔπειτα προστασίαι πολλαὶ καὶ πανταχόθεν γίνονται, καὶ τοῦ πρωτεύειν ἀντιποιοῦνται μὲν πάντες, ἀφ' ἑστᾶσι δ' ἔνιοι, καὶ φθονοῦσι καὶ ἀπιστοῦσιν αὐτοῖς, οὐχ οἷς ἔδει, καὶ γεγόνασι καθ' αὐτοὺς ἕκαστοι, Ἀργεῖοι, Θηβαῖοι, Λακεδαιμόνιοι, Κορίνθιοι, Ἀρκάδες, ἡμεῖς. (53) ἀλλ' ὅμως εἰς τοσαῦτα μέρη καὶ τοσαύτας δυναστείας διηρημένων [τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων], εἰ δεῖ τάληθ' ἡμετέρας παρρησίας εἰπεῖν, τὰ παρ' οὐδέσιν τούτων ἀρχαῖα καὶ βουλευτήρια ἐρημότερα ἄν τις ἴδοι τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων ἢ τὰ παρ' ἡμῖν, εἰκότως· οὔτε γὰρ φιλῶν οὔτε πιστεύων οὔτε φοβούμενος οὐδεὶς ἡμῖν διαλέγεται. (54) αἴτιον δὲ τούτων οὐχ ἓν, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (ῥάδιον γὰρ ἂν ἦν ἡμῖν μεταθεῖναι), ἀλλὰ πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἐκ παντὸς ἡμαρτημένα τοῦ χρόνου, ὧν τὸ καθ' ἕκαστον ἐάσας, εἰς ὃ πάντα τείνει λέξω, δεηθεὶς ὑμῶν, ἂν λέγω τάληθ' ἡμετέρας παρρησίας, μηδὲν ἀχθεσθῆναί μοι. ἐκπέπραται τὰ συμφέροντ' ἐφ' ἑκάστου τῶν καιρῶν, καὶ μετελήφαθ' ὑμεῖς μὲν τὴν σχολὴν καὶ τὴν ἡσυχίαν, ὑφ' ὧν κεκλημένοι τοῖς ἀδικοῦσιν οὐ πικρῶς ἔχετε, ἕτεροι δὲ τὰς τιμὰς ἔχουσιν. (55) καὶ τὰ μὲν περὶ τᾶλλ' οὐκ ἄξιον ἐξετάσαι νῦν· ἀλλ' ἐπειδὴν τι τῶν πρὸς Φίλιππον ἐμπέση, εὐθὺς ἀναστὰς τις λέγει ὡς οὐ δεῖ ληρεῖν οὐδὲ γράφειν πόλεμον, παραθεὶς εὐθέως ἐξῆς τὸ τὴν εἰρήνην ἄγειν ὡς ἀγαθὸν καὶ τὸ τρέφειν μεγάλην δύναμιν ὡς χαλεπὸν, καὶ 'διαρπάζειν τιμὰς τὰ χρήματα βούλονται,' καὶ ἄλλους λόγους ὡς οἶόν τ'

1 ἅπασιν ὁμοίως FYBbEGHrqaI 2 ἄχρις Añ(praeter H)CpqaI ποιῆσαι SAFYñCpAl : corr. Reiske (q) (52) 4 ὁ om. AC οἰκείως] (οὐκ) οἰκείως vel ἀνοικείως Richards 4-5 καὶ πάντων ἦκιστα δὴ S : καὶ (πιστῶς), πάντων ἦκιστα δ' Weil : [καὶ] πάντων δ' ἦκισθ' Blass ἦκιστα] πάνν E^{s.l.}G^{s.l.} δὴ om. AFYñCpqa 5 ἄν τι] ἂ τί FY^abq : ἄν τι H 6 μὲν ἀντιποιοῦνται FYBbE^aHrqaI ἅπαντες AFYBñCpqa 7 ἔνιοι SAFYñCpqaI : ἔργω Weil : ἐνί Nitsche οἷς Weil : ὡς SAFYñCpqaI, cf. § 73 (corr. Schaefer) (53) 10 τῶν...πραγμάτων suspectum habet Weil, cf. mox 11 οὐδέν F^aYBbEGHrqaI 12 ὑμῖν FYBñrqaI 13 ὑμῖν FYBbEGHdprqaI (54) 14 ἦν ἂν FYBHdMq : ἂν om. b ἡμῖν SAFYñCpqaI : ὑμῖν Pw 15 (ἔν) εἰς AFYbEGHMdCpqa pân S 16 συντείνει FYBbHMDprqaI : γε τείνει EGp (τᾶλλα) λέξω Md μηδένα AC 16-17 ἀχθεσθῆναί (μοι) AFYñCpqa, fort. recte, cf. or. 13.34; 21.58 17 ἐκπέπραται S^cAE^{s.l.}G^{s.l.}MdCAL2, fort. recte, cf. or. 9.39 : πέπραται SFYBOHrqaI1 : ἐκπέπραται bE^aC^a ἐφ' S 18 κεκλημένοι A^aY^aBbE^aGHMdC^a, cf. § 49 : κεκυλημένοι Al1 19 ἕτεροι] οἱ προδόται καὶ ὁ Φίλιππος E^{s.l.}G^{s.l.}p^{γρ} Schol. D. (Y) (55) 19 περὶ τᾶλλ' ἄλλα AY^cbHMDcqa 20 τῶν] τοῦ Md 21 οὐδὲ] καὶ FYBEGHMdprqa 22 τὸ τὴν S^cAY^cñ(praeter b)p^{s.l.}Al : τῷ τὴν S^a : τὴν FYBbp^a δύναμιν μεγάλην AFYñCpqa, cf. or. 8.52 23 οἶόν τ'] οἶονται S^cAF^{γρ}YñCpqaI

ἀληθεστάτους λέγουσιν. (56) ἀλλὰ δεῖ δήπου τὴν μὲν εἰρήνην ἄγειν οὐχ ὑμᾶς
 πείθειν, οἱ πεπεισμένοι κήθησθε, ἀλλὰ τὸν τὰ τοῦ πολέμου πράττοντα· ἂν
 γὰρ ἐκεῖνος πεισθῆ, τά γ' ἀφ' ὑμῶν ὑπάρχει· νομίζω δ' εἶναι χαλεπὰ οὐχ ὅσα
 ἂν εἰς σωτηρίαν δαπανῶμεν, ἀλλ' ἂ πεισόμεθα, ἂν μὴ ταῦτ' ἐθέλωμεν ποιεῖν,
 5 καὶ τὸ 'διαρπασθήσεται τὰ χρήματα' τῷ φυλακῆν εὐρεῖν δι' ἧς σωθήσεται
 κωλύειν, (57) οὐχὶ τῷ τοῦ συμφέροντος ἀποστήναι. καίτοι ἔγωγε ἀγανακτῶ
 καὶ αὐτὸ τοῦτο, εἰ τὰ μὲν χρήματα λυπεῖ τινὰς ὑμῶν εἰ διαρπασθήσεται, ἂ καὶ
 φυλάττειν καὶ κολάζειν τοὺς ἀρπάζοντας ἐφ' ὑμῖν ἐστὶ, τὴν δ' Ἑλλάδα πᾶσαν
 ἐφεξῆς οὕτωςι Φίλιππος ἀρπάζων οὐ λυπεῖ, καὶ ταῦτα ἐφ' ὑμᾶς ἀρπάζων.
 10 (58) τί ποτ' οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μὲν οὕτω φανερώς ἀδικοῦντα καὶ
 πόλεις καταλαμβάνοντα οὐδεὶς πώποτε τούτων εἶπεν ὡς ἀδικεῖ καὶ πόλεμον
 ποιεῖ, τοὺς δὲ μὴ ἐπιτρέπειν μηδὲ προῖεσθαι ταῦτα συμβουλευόντας, τούτους
 πόλεμον ποιεῖν φασίν; ὅτι τὴν αἰτίαν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου συμβησομένων δυσ-
 χερῶν (ἀνάγκη γάρ, ἀνάγκη πολλὰ λυπηρὰ ἐκ τοῦ πολέμου γίνεσθαι) τοῖς
 15 ὑπὲρ ὑμῶν τὰ βέλτιστα λέγειν εἰθισμένοι ἀναθεῖναι βούλονται. (59) ἡγούν-
 ται γάρ, ἂν μὲν ὑμεῖς ὀμοθυμαδὸν ἐκ μιᾶς γνώμης Φίλιππον ἀμύνησθε, κἀ-
 κείνου κρατήσῃ ὑμᾶς καὶ αὐτοῖς οὐκέτ' ἔσσεσθαι μισθαρνεῖν, ἂν δ' ἀπὸ τῶν
 πρώτων θορύβων αἰτιασάμενοί τις πρὸς τὸ κρίνειν τράπησθε, αὐτοὶ μὲν
 τούτων κατηγοροῦντες ἀμφότερα ἔξῃεν, καὶ παρ' ὑμῖν εὐδοκιμήσῃεν καὶ παρ'
 20 ἐκείνου χρήματα λήψεσθαι, ὑμᾶς δ' ὑπὲρ ὧν δεῖ παρὰ τούτων δίκην λαβεῖν,
 παρὰ τῶν ὑπὲρ ὑμῶν εἰρηκότων λήψεσθαι. (60) αἱ μὲν ἐλπίδες αἱ τούτων
 αὐταὶ καὶ τὸ κατασκευάσμα τὸ τῶν αἰτιῶν, ὡς ἄρα βούλονται τινες πόλεμον
 ποιῆσαι. ἐγὼ δ' οἶδ' ἀκριβῶς ὅτι, οὐ γράψαντος Ἀθηναίων οὐδενὸς πόλεμον,
 πολλὰ Φίλιππος ἔχει τῶν τῆς πόλεως καὶ νῦν εἰς Καρδίαν πέπομφε βοήθειαν.

(56) 1 τὴν...ἀγειν] τὸν μὲν εἰρ. ἄγειν (λέγοντα) S^{γρ} μὲν om. AMd 2 οἱ (γε) FYBbEGHr qAl : οἱ (δὴ) Md τοῦ om. Md 3 γὰρ om. A τά om. F^aY^a δ' εἶναι] δὲ δεῖ FYBbEGHr qAl : δεῖ δεῖ εἶναι Md 4 ταῦτα μὴ AF^cY^cBñCpAl, cf. or. 8.54 : ταῦτα om. Yq 5 διαρπασθήσεσθαι FYBñCp qAl, cf. or. 8.54 εὐρεῖν] εἰπεῖν or. 8.54 ἧς] ἦν AF^aY^ρBC 6 κωλύσειν FYBbEGdH r qAl2 : κελύσειν (sic) Al1 (57) 6 ἀποστήναι SFYBbEGHd^ar qAl1 : ἀφιστάναι AMd^{γρ}Al2 : ἀφεστάναι C, cf. or. 8.54 7 (αὐτὸ) τοῦτο AY^cEGMdCp ἡμῶν S ἂ om. S^a 8 ἀρπάζοντας] ἀδικοῦντας AY^{γρ}C, cf. or. 8.55 ἐφ'] ὑφ' Md ἡμῖν SAC 9 ἡμᾶς AF^aC (58) 10 (τὸ αἴτιον) τὸν AMdC φανερώς στρατεύοντα or. 8.56 10 καὶ om. AC 11 οὐδένα AMdC τοῦτον S^c εἰπεῖν AMdC ἀδικεῖται G 11–12 πολεμοποιεῖ S, num recte?, sed cf. § 59 : πόλεμον ποιεῖν (αἰτιάσθαι) A 12 προτρέπειν SF^c 13 πολεμοποιεῖν S, cf. supra τοῦ om. EG 15 εἰθισμένοι A(Cobet)Mdq^{γρ}, cf. or. 29.54 : οἰομένους SFYbE^aGHCp qAl : αἰρουμέ- νοις Wolf : (δεῖν) οἰομένους Weil (ἄπαντ') ἀναθεῖναι FYBbE^aHr q : (ἄπαντες) ἀναθεῖναι Al (59) 17 οὐκ SFYBObEGHMd r qAl 19 ἡμῖν SF^c (60) 22 αἰτιῶν AFYñCp q 23 (εὐ) οἶδ' AFYñCp q ἀκριβῶς om. AMd 24 (καὶ ἄλλα) πολλὰ AF^{γρ}B^{γρ}EGCp, cf. or. 8.58 : ἀλλὰ Φίλιππος...πόλεως ἔχει ἄλλα Md (τὴν) βοήθειαν FYBbEGHr qAl

εἰ μέντοι βουλόμεθ' ἡμεῖς μὴ προσποιείσθαι πολεμεῖν ἡμῖν ἐκείνον, ἀνοητό-
 τatos πάντων ἂν εἴη, εἰ τοῦτ' ἐξελέγχοι· ὅταν γὰρ οἱ ἀδικούμενοι ἀρνῶνται,
 τί τῷ ἀδικοῦντι προσήκει; (61) ἀλλ' ἐπειδὴν ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἴη, τί φήσομεν
 τότε; ἐκείνος μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν, ὥσπερ οὐδ' Ὀρειταῖς, τῶν στρατιωτῶν
 ὄντων ἐν τῇ χώρᾳ, οὐδὲ Φεραίοις πρότερον, πρὸς τὰ τεῖχη προσβάλλων, 5
 οὐδ' Ὀλυνθίοις ἐξ ἀρχῆς, ἕως ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τὸ στράτευμα παρῆν ἔχων.
 ἢ καὶ τότε τοὺς ἀμύνεσθαι κελεύοντας πόλεμον ποιεῖν φήσομεν; οὐκοῦν ὑπό-
 λοιπον δουλεύειν· οὐδὲ γὰρ ἄλλο γε οὐδὲν ἔνι. (62) καὶ μὴν οὐχ ὑπὲρ τῶν
 ἴσων ὑμῖν καὶ τισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· οὐ γὰρ ὑφ' αὐτῷ ποιήσασθαι τὴν
 πόλιν βούλεται Φίλιππος ὑμῶν, οὐ, ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν. οἶδε γὰρ ἀκριβῶς ὅτι 10
 δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτε ἐθέλησετε, οὔτε, ἐὰν ἐθέλητε, ἐπιστήσεσθε (ἄρχειν
 γὰρ εἰώθατε), πράγματα δὲ παρασχέιν αὐτῷ, ἂν καιρὸν λάβητε, πλείω τῶν
 ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάντων δυνήσεσθε. διὰ ταῦτα ὑμῶν οὐχὶ φείσεται, εἴπερ
 ἐγκρατῆς γενήσεται. (63) ὡς οὖν ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων ἐσομένου τοῦ ἀγῶνος,
 οὕτω προσήκει γιγνώσκειν, καὶ τοὺς πεπρακότας αὐτοὺς ἐκείνῳ φανερώς 15
 ἀποτυμπανίσαι· οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι τῶν ἔξω τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατή-
 σαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητε ἐχθρούς, ἀλλ' ἀνάγκη τούτοις
 ὥσπερ προβόλοις προσπταίσαντας ὑστερίζειν ἐκείνων. (64) πόθεν οἴεσθε νῦν
 αὐτὸν ὑβρίζειν ὑμᾶς (οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἔμοιγε δοκεῖ ποιεῖν ἢ τοῦτο) καὶ τοὺς
 μὲν ἄλλους εὖ ποιοῦντα, εἰ μὴδὲν ἄλλο, ἔξαπατᾶν, ὑμῖν δ' ἀπειλεῖν ἤδη; οἶον 20
 Θετταλοὺς πολλὰ δούς ὑπηγάγετο εἰς τὴν νῦν παρούσαν δουλείαν· οὐδ' ἂν
 εἰπέιν δύναιτο οὐδεὶς ὅσα τοὺς ταιλαιπώρους Ὀλυνθίους πρότερον δούς Πο-
 τεῖδαιαν ἐξηπάτησε καὶ πολλὰ ἕτερα· Θηβαίους τὰ νῦν ὑπάγει τὴν Βοιωτίαν
 αὐτοῖς παραδούς καὶ ἀπαλλάξας πολέμου πολλοῦ καὶ χαλεποῦ· (65) ὥστε

1 βούλεσθ' ὑμεῖς MdC (61) 3 αὐτοὺς ἡμᾶς AMdC, cf. or. 8.59 (SAY) 4 τῶν om. S
 5 πρότερον (πρὶν ἢ) AF^cY^γBMdCq^{s.l}Al, cf. or. 8.59 (AFY) : πρότερον (ἢ) FYBEGpq^a προσ-
 βαλεῖν (αὐτῶν) AY^γMdC, cf. or. 8.59 : προσβαλῶν FYBEGHrq^aAl 6 ἕως (ἂν) AEGMdCp
 7 ἢ] εἰ pAlz 8 οὐδὲ] οὐ AFYñCpq, cf. or. 8.59 ἔνι] ἐστι AC (62) 8 οὐχ] οὐδὲ FYBñCpqAl
 9 ὑμῖν (τε) A : ἡμῖν (τε) Md καὶ τοῖς ἄλλοις or. 8.60 ὑφ'] ἐφ' S : ἀφ' H 9-10 ποιήσασθαι...
 Φίλιππος] τὴν πόλιν ποιήσασθαι Φίλιππος βούλεται AC 10 ὑμῶν, οὐ om. AC, cf. or. 8.60 :
 ἡμῶν οὐ F^aYB^abGdMHPqAl : ἡμῶν b 11 ἡμεῖς M^ad^a ἐθέλητε] ἐθέλησθε AMdC(-σετε),
 cf. or. 8.60 ἐπίστασθε F^γYB^γñpqAlz : ἐπιστήσεσθαι C 12 αὐτῷ παρασχέιν AMdC, cf.
 or. 8.60 13 ἀπάντων om. MdC (63) 14 ἐσομένου] ὄντος AMdC, cf. or. 8.61 τοῦ om. S
 ἀγῶνος (ὑμῖν) AFYñCpq 16 ἀποτυπαν- SF^aF^γYHq^a : (μοσείν καὶ) ἀποτ. AF^γYB^γbECpAl,
 cf. or. 8.61 : (καὶ) ἀποτ. G ἔξω τῶν Sb 18 προσπταίοντας AFYñCpqAl, fort. recte, cf. or.
 8.61 : προσπταίσαντας S (64) 18 ἐκείνων...αὐτὸν om. H (per homoeot.) (εἶπε) πόθεν
 AEGMdCpAl : πόθεν (γὰρ) S^cFYbq 19 ἄλλο ἔμοιγε δοκεῖ SYBHMDq : ἄλλο δοκεῖ μοι AC
 : ἔμοιγε ἄλλο δοκεῖ FEGpAl 23 τὰ om. AC ὑπάγεται FYBñrqAl

καρπωσάμενοί τινα ἕκαστοι τούτων πλεονεξίαν, οἱ μὲν ἤδη πεπόνθασιν ἃ δὴ
 πεπόνθασιν, οἱ δ' ὅτι ἂν ποτὲ συμβῆ πείσονται. ὑμεῖς δὲ ὦν μὲν ἀπεστέρησθε
 σιωπῶ· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, πόσα ἐξηπάτησθε, πόσων
 ἀπεστέρησθε. οὐχὶ Φωκέας, οὐ Πύλας, οὐχὶ τὰ ἐπὶ Θράκης, Δορίσκον, Σέρρι-
 5 ον, τὸν Κερσοβλέπτην αὐτόν; οὐ νῦν Καρδίαν ἔχει καὶ ὁμολογεῖ; **(66)** τί ποτ'
 οὖν ἐκείνως τοῖς ἄλλοις, καὶ ὑμῖν οὐ τὸν αὐτὸν τὸν τρόπον προσφέρεται; ὅτι ἐν
 μόνη τῶν πασῶν πόλεων τῇ ὑμετέρα ἄδεια ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται,
 καὶ λαβόντα χρήματα αὐτὸν ἀφαλές ἐστι λέγειν παρ' ὑμῖν, κἂν ἀφηρημένοι
 τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἦτε. **(67)** οὐκ ἦν ἀσφαλές λέγειν ἐν Ὀλυνθῶ τὰ Φιλίππου
 10 μὴ σὺν εὐ πεπονητότων τῶν πολλῶν Ὀλυνθίων τῷ Ποτειδαίαν καρποῦσθαι·
 οὐκ ἦν ἀσφαλές λέγειν ἐν Θετταλίᾳ μὴ σὺν εὐ πεπονητότος τοῦ πλήθους τοῦ
 Θετταλῶν τῷ τοὺς τυράννους ἐκβαλεῖν Φίλιππον αὐτοῖς καὶ τὴν Πυλαίαν
 ἀποδοῦναι· οὐκ ἦν ἐν Θήβαις ἀσφαλές, πρὶν τὴν Βοιωτίαν ἀπέδωκε καὶ τοὺς
 Φωκέας ἀνεῖλεν. **(68)** ἀλλ' Ἀθήνησιν, οὐ μόνον Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Καρδιανῶν
 15 χώραν ἀπεστερηκότος Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ κατασκευάζοντος ὑμῖν ἐπιτείχι-
 σμα τὴν Εὐβοίαν καὶ νῦν ἐπὶ Βυζάντιον παριόντος, ἀσφαλές ἐστι λέγειν ὑπὲρ
 Φιλίππου. καὶ γὰρ τοι τούτων μὲν ἐκ πτωχῶν ἔνιοι ταχὺ πλούσιοι γίνονται,
 καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων ἔνδοξοι καὶ γνώριμοι, ὑμεῖς δὲ τοῦναντίον ἐκ
 μὲν ἐνδόξων ἄδοξοι, ἐκ δ' εὐπόρων ἄποροι. **(69)** πόλεως γὰρ ἔγωγε πλούτον
 20 ἡγοῦμαι συμμάχους, πίστιν, εὐνοίαν, ὧν πάντων ἐστὲ ὑμεῖς ἄποροι. ἐκ δὲ τοῦ
 τούτων ὀλιγώρως ὑμᾶς ἔχειν καὶ εἶναι τούτον τὸν τρόπον φέρεσθαι, ὁ μὲν εὐ-
 δαίμων καὶ μέγας καὶ φοβερός πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, ὑμεῖς δ' ἔρημοι
 καὶ ταπεινοί, τῇ μὲν κατὰ τὴν ἀγορὰν εὐετηρία λαμπροί, τῇ δ' ὧν προσήκει
 παρασκευῇ καταγέλαστοι. **(70)** οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον περὶ τε ὑμῶν καὶ περὶ
 25 αὐτῶν ἐνίους τῶν λεγόντων ὀρῶ βουλευομένους· ὑμᾶς μὲν γὰρ ἡσυχίαν ἄγειν
 φασὶ δεῖν, κἂν τις ὑμᾶς ἀδικῇ, αὐτοὶ δ' οὐ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν

(65) 1 ἡδη] δὴ S πεπόνθασιν] πάντες ἴσασιν AFYñCpqr, cf. or. 8.63 2 ὅτι ἂν] ὅταν or. 8.63 (SAL) 4 τὰ ἐπὶ SABHMdAl : τὰς ἐπὶ EGp σέρριον δορίσκον YbH 5 Καρδίαν] (τὴν) καρδιανῶν AG^{s.l.} : τὴν Καρδίαν C : τὴν πόλιν τῶν Καρδιανῶν or. 8.64 **(66)** 6 ἐκείνος F^cE^aG^aMd^r^aAl : ἐκεῖνος h^{s.l.} ἡμῖν MdC οὐ τὸν αὐτὸν AFYñCpqrAl, fort. recte, cf. or. 8.64; § 70 : οὐ τούτον cett. 7 ἡμετέρα F^aYBbEGHCpqr^aAl **(67)** 10 τῷ] τὸ S^F^a 11 θετταλία (τὰ φιλίππου) AF^{7p}EGp, cf. or. 8.65 τοῦ (ante Θετ.) τῶν SAFB^aEGA^cdCp 12 ἐκβάλλειν S αὐτοῖς post Πυλαίαν AMdC 13 πρὶν (ἡ) S^cFYñpqrAl **(68)** 15 ἡμῖν SAFYñCpqrAl : ὑμῖν or. 8.66 17 καὶ γὰρ τοι τούτων] καίτοι γὰρ τοιούτων C γεγόνασι FYBñCpqrAl 18–19 ἔνδοξοι...ἄδοξοι om. H (per homoeot.) **(69)** 20 ἀπάντων AYHMdCq ἐστὲ ὑμεῖς AFYñCpqr, cf. or. 8.66 : ὑμεῖς ἐστὲ cett. 21 τούτον τὸν τρόπον om. or. 8.67 φέρεσθαι] προσφέρεσθαι S : (τὰ πράγματα) φέρεσθαι A^cFYñCpqrAl, cf. or. 8.67 22 φοβερός (ἐστὶ) FYBñpqr ἅπασι (τοῖς) AMdC βαρβάροις (γέγονεν) AC 23 προσήκει AMdC **(70)** 25 ἡμᾶς... ἡμᾶς...ἡμῖν S

οὐδενὸς αὐτοῦ ἀδικούντος, καίτοι λαιδορίας εἶ τις χωρὶς ἔροιτο ‘εἰπέ μοι, τί δὴ γιγνώσκων ἀκριβῶς, Ἀριστόμηδες, (οὐδεὶς γὰρ τὰ τοιαῦτ’ ἀγνοεῖ) τὸν μὲν τῶν ἰδιωτῶν βίον ἀσφαλῆ καὶ ἀπράγμονα καὶ ἀκίνδυνον ὄντα, τὸν δὲ τῶν πολιτευομένων φιλαίτιον καὶ σφαλερὸν καὶ καθ’ ἐκάστην ἡμέραν ἀγώνων καὶ κακῶν μεστόν, οὐ τὸν ἡσύχιον, ἀλλὰ τὸν ἐν τοῖς κινδύνοις αἰρεῖ; 5
(71) εἰ γὰρ ὁ βέλτιστον εἰπεῖν ἂν ἔχοις, τοῦτό σοι δοίημεν ἀληθὲς λέγειν, ὡς ὑπὲρ φιλοτιμίας καὶ δόξης ταῦτα πάντα ποιεῖς, θαυμάζω τί δήποτε σαυτῶ μὲν ὑπὲρ τούτων ἅπαντα ποιητέον εἶναι νομίζεις καὶ πονητέον καὶ κινδυνευ-
τέον, τῇ πόλει δὲ προσέσθαι ταῦτα μετὰ ῥαθυμίας συμβουλευεῖς. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ’ ἂν εἴποις, ὡς σὲ μὲν ἐν τῇ πόλει δεῖ τινα φαίνεσθαι, τὴν πόλιν δ’ ἐν τοῖς 10
Ἑλληνσι μηδενὸς ἀξίαν εἶναι. (72) καὶ μὴν οὐδ’ ἐκεῖνό γε ὄρω, ὡς τῇ μὲν πό-
λει ἀσφαλὲς τὸ τὰ αὐτῆς πράττειν, σοὶ δὲ ἐπικίνδυνον, εἰ μηδὲν τῶν ἄλλων πλεόν περιεργάσει, ἀλλὰ τούναντίον σοὶ μὲν ἐξ ὧν ἐργάζει καὶ περιεργάζει τοὺς ἐσχάτους ὄντας κινδύνους, τῇ πόλει δὲ ἐκ τῆς ἡσυχίας. (73) ἀλλὰ νῆ Δία παππῶα σοι καὶ πατρῶα δόξα ὑπάρχει, ἣν αἰσχρὸν ἐστὶν ἐν σοὶ καταλῦσαι· 15
τῇ πόλει δ’ ὑπήρξεν ἀνώνυμα καὶ φαῦλα τὰ τῶν προγόνων. ἀλλ’ οὐδὲ τοῦθ’ οὕτως ἔχει· σοὶ μὲν γὰρ ἦν κλέπτῃς ὁ πατήρ, εἴπερ ἦν ὁμοῖος σοί, τῇ πόλει δε ἡμῶν οὐς πάντες ἴσασιν οἱ Ἕλληνες ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων σεσωσμένοι. (74) ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἴσως οὐδὲ πολιτικῶς ἔνιοι τὰ καθ’ αὐτοὺς καὶ τὰ κατ’ αὐ-
τὴν πολιτεύονται· πῶς γὰρ ἐστὶν ἴσον τούτων μὲν τινος ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου 20
ἦκοντας ἑαυτοὺς ἀγνοεῖν, τὴν πόλιν δ’, ἣ προειστήκει τῶν ἄλλων τέως καὶ τὸ πρωτεῖον εἶχε, νῦν ἐν ἀδοξίᾳ πάσῃ καὶ ταπεινότητι καθεστάναι;

(75) Πολλὰ τοῖνυν ἔχων ἔτι καὶ περὶ πολλῶν εἰπεῖν παύσομαι· καὶ γὰρ οὐ λόγων ἐνδεία μοι δοκεῖ τὰ πράγματα οὔτε νῦν οὔτε ἄλλοτε πώποτε φαύλως ἔχειν, ἀλλ’ ὅταν πάντ’ ἀκούσαντες ὑμεῖς τὰ δέοντα, καὶ ὁμογνώμονες ὡς ὀρ- 25

1 χωρὶς εἶ τις AFYñCpqr Did. ἔροιτό (σε) AMdC 2 ἀριστόδημε FYBñpqrAl 5 ἡσύχιον (καὶ ἀπράγμονα) AFYñCpqr αἰρή SAFYBbEGHd^{γρ}M^{s.l}Al : αἰρεῖν M^ad^a : corr. Dindorf εἴποι (τις) Sd^c (71) 6 ἂν εἰπεῖν AMdC δοίημεν] συγχωρήσαιμεν FYBñpqrAl 7 πάντα ταῦτα FYBñpqrAl 9 ταῦτα προσέσθαι AC διὰ ῥαθυμίαν AF^aYñCpqr 10 δεῖν S (72) 12 πό-
λει μὲν AFYñCpqr (μὴ) πράττειν M^{s.l}d^{s.l}. ἐπικίνδυνον FYBñpqr^aAl, fort. recte, cf. or. 19.97 : κίνδυνος SACq^{γρ} 13 περιεργάση...ἐργάζη...περιεργάζη SAFYñCpqrAl : corr. Dindorf 14 ἡσυχίας] περιουσίας p^a (73) 15 πατρῶα...παππῶα Schol. D. δόξασον Alz σοι ante ὑπάρχει AFYñCpqrAl¹ : om. Schol. D. 17 ὁμοῖός σοι SAFYñCpqrAl : corr. Schaefer, cf. Hermog. 18 οὐς Schaefer : ὡς SAFYñCp, cf. § 52 (Weil) ἅπαντες MdCpqr^c συνίσασιν q^c, fort. ὡς πάντες συνίσασιν (δὲς) ἐκ S^{γρ}AFYñCpqrAl (ὑπὸ τῶν προγόνων ἡμῶν) σεσωσμένοι S^{γρ}A^cFYñCpqr (ἡμῶν b, ἡμῶν om. S^{γρ})Al (74) 19 ἀλλὰ γὰρ om. S^a 19–20 κατ’ αὐτὴν S^a : κατὰ τὴν πόλιν AFY : fort. αὐτὴν τὴν πόλιν 21 ἦκοντας] προῖοντας FYBñpqr^aAl ἦ A τῶν ἄλλων (ἐλλήνων) FYBñCpqrAl : τῶν Ἑλλήνων Cobet (75) 25 καὶ ὀρθ. λέγετε Mdp^a (ὡς)

θῶς λέγεται γενόμενοι, τῶν λυμαίνεσθαι καὶ διαστρέφειν ταῦτα βουλομένων
 ἐξ ἴσου κάθησθ' ἀκροώμενοι, οὐκ ἀγνοοῦντες αὐτούς (ἴστε γὰρ εὐθὺς ἰδόν-
 τες ἀκριβῶς, τίς μισθοῦ λέγει καὶ [τίς] ὑπὲρ Φιλίππου πολιτεύεται, καὶ τίς
 ὡς ἀληθῶς ὑπὲρ τῶν βελτίστων), ἀλλ' ἴν' αἰτιασάμενοι τούτους καὶ τὸ πρᾶ-
 5 γμα εἰς γέλωτα καὶ λοιδορίαν ἐμβαλόντες μηδὲν αὐτοὶ τῶν δεόντων ποιῆτε.
 (76) ταῦτ' ἐστὶ τάληθῆ, μετὰ πάσης παρρησίας, ἀπλῶς εὐνοία τὰ βέλτιστα
 εἰρημένα, οὐ κολακεία βλάβης καὶ ἀπάτης λόγος μεστός, ἀργύριον τῶ λέ-
 γοντι ποιήσων, τὰ δὲ πράγματα τῆς πόλεως τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειριῶν. ἢ οὖν
 10 παυστέον τούτων τῶν ἐθῶν, ἢ μηδένα ἄλλον αἰτιατέον τοῦ πάντα φαύλως
 ἔχειν ἢ ὑμᾶς αὐτούς.

1 διαστρέφειν] διαφθείρειν AF^{γρ}MdC 2 εὐθὺς] αὐτούς S 3 del. Reiske 4 τοῦ βελ-
 τίστου AE^cG^cC 5 ἐμβαλλόντες (sic) dC (76) 6 ἐστὶν ἀληθῆ S πάσης om. bEG
 7 κολακείας <καὶ> S^cFYñC^{ms}ρqAl ἀργύριον <μέν> S^cAFYñCρqAl 8 περιποιήσων van
 Herwerden 9-10 φαύλως ἔχειν πάντα AMdC 10 In SFY subscriptum ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ
 Δ Η Η Δ Δ Δ Ι Ι Ι Ι (Η Η Δ Δ Δ Η Η in FY)